

HMEZAR

POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI

Celje - skladišče
D-Per

70/1976

1119760644,3

COBISS

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE »HMEZAR« ŽALEC — LETO XXX. — MAREC 1976 — ŠTEVILKA 3

Pozabljena samokritika

V tisku je vsak dan nemalo poročil o sestankih vodstev ZK in njihovih organov, na katerih, če lahko, sodimo po besedilu časopisnih poročevalcev izrekajo ostre kritike na račun slabosti v lastni sredini in izražajo podporo sporočilom tovariša Tita. Tako skoraj na nobenem izmed teh sestankov ne pozabijo poudariti, da, recimo, komisije za preverjanje izvora premoženja ne delajo tako, kot bi morale. Toda to je tudi končni domet te samokritike. Na vprašanja, kdo konkretno ne

delo tako kot bi moral, kdo v komisiji ali zunaj komisije onemogoča njeno delo, pa odgovorov skorajda ni. To govori o tem, da se tudi po intervjuju tovariša Tita Vjesniku v mnogih organizacijah in vodstvih zveze komunistov samokritika omejuje na omenjanje anonimnih nosilcev slabosti in napak, na posplošeno »ugotavljanje« krivcev deformacij v družbi.

Vsekakor pa so za samokritiko potrebne določene predpostavke. Nanje je opozoril tudi tovariš Tito. V intervju-

ju Vjesniku je poudaril, da moramo, če hočemo biti samokritični, pozabiti na samovšečnost, izkoreniniti moramo malomeščanska pojmovanja in obnašanje. Z drugimi besedami: analiziraj nesamokritičnega komunisto, nesamokritično organizacijo ZK, nesamokritično partijsko vodstvo in kaj boš našel? Našel boš ali okorele malomeščane ali pa ljudi, obremenjene z iluzijami o svoji dozdevni nezmotljivosti.

Ni lahko biti samokritičen. Toda prav zato, ker je to tako težko, je samokritičnost komunistična lastnost. Lahko celo rečemo, da je samokritika druga hrabrost. Stopiti pred svojo osnovno organizacijo ZK, vodstvo, družbeni organ in javno priznati svoje slabosti in napake, to lahko stori samo resen in odgovoren človek. Samo tisti, ki lahko odkrito govorijo o svojih slabostih, znajo verjeti sebi, verjeti moči svoje opredelitve. Brez samokritike je zveza komunistov izpostavljena tvegajanju, da preneha biti kritična do svojega dela in svoje akcije. Tam, kjer bi zgubila to kritičnost, bi zgubila tudi usmeritev v družbenem procesu. Zato tovariš Tito pripisuje samokritiki tako velik pomen, zato kritiko in samokritiko spoznava kot celoto, kot enotnost, v kateri sta druga od druge neločljivi, to pa pomeni, da sta druga od druge neločljivi tudi v praksi, v obnašanju komunistov, organizacij in vodstev ZK, v obnašanju celotne partije.

Danes obstaja tudi določena vrsta samokritike, ki pa tega imena ne sme nositi. To je dozdevna samokritika, formalno, oportunistično opravljanje obveznosti. Gre za člane ZK, ki se samo navidez kesajo, obnašajo pa se še naprej nekomunistično. Takšni pojmujejo pa tudi uporabljajo samokritiko kot »bianco menico« za kritje svojih bodočih napak. Takšno samokritiko bo lahko spoznati po nedoločenosti posplošnosti in anonimnosti. Takšna samokritika in takšni samo-

kritiki Zvezi komunistov Jugoslavije niso potrebni. Niso potrebni »oveneli cvetovi duhovniškega leporečja« (Marx) in tudi ne »marmelada iz fraz« (Krleža). Delovni ljudje in celotno ljudstvo še kako razlikuje pravo samokritiko od verbalne. Prav ta ljudska modrost opozarja na to, da bi se tisti, ki bi šel krats ovce, lahko vrnil ostrižen. Člani ZK, ki so samokritični samo v besedah, bodo prej ali slej odkriti in bodo v svojem okolju ostali brez političnega in družbenega ugleda. Brez tega ugleda pa član zveze komunistov preneha biti komunist.

Svoj čas je v ZKJ vladalo nepisano pravilo, ki je veljalo kot statutarne obveznosti, da ima vsak sestanek organizacije ZK na dnevnem redu tole točko: kritika in samokritika. To je bila priložnost, da komunisti izpovedo svoja kritična opažanja predvsem o svojih tovariših iz osnovne organizacije, o svojem delu in obnašanju pa tudi, da govorijo o razlogih svojih napak, nedoslednosti in nepartijskega obnašanja. To ni imelo ničesar skupnega s formalno samokritiko in ni bilo podobno obredu »odpuščanja grehov«. To je bil resen in odgovoren pogovor, ki so ga imeli zato, da bi šla partijska akcija nemoteno naprej in da se napake komunistov v tej akciji ne bi kopičile.

»Te izkušnje danes ne moremo v celoti izkoristiti, vendar pa ostaja v zakladnici zgodovinskih izkušenj naše partije, in je nikakor ne smemo popolnoma pozabiti. Nasprotno, če od časa do časa, ko govorimo o izpolnjevanju konkretnih nalog, na dnevni red sej vsakega vodstva, vsake organizacije ZK postavimo tudi tako formulirano točko, bo to brez dvoma zelo koristno. Niti ena organizacija in vodstvo ZK, predvsem po intervjuju tovariša Tita Vjesniku, te obveznosti ne sme pozabiti. Kajti tudi to je pot, da samokritika preneha biti pozabljena lastnost komunisto.

Pozno, a vrglo je toliko snega, da se je zemlja spočila. Zima se poslovlja, hmeljarji pa upajo, da jim bo pomlad naklonjena z vremenom pri delu.

**Za 8. marec
vsem ženam
iskrene
čestitke!**

VARNOSTNI UKREPI KOT SISTEM

V nekaj nadaljevanjih nameravamo značilnosti varstva pri delu obravnavati z vidika in pojma sistema, stopnje razvijanja sistema, stopnje vodenja varstvenega delovanja, varstva pri delu kot del poslovne politike ter značilnosti sistema v organizaciji dela, kakor poslovanju.

V to obravnavanje nas je privedlo spoznanje, da odločujoči dejavniki poslovne politike v našem podjetju ne poznajo v zadostni meri načel in zahtev aktualizacije in pomembnosti dejavnikov varstva pri delu.

Značilnost zakona in internega podzakonskega pravilnika o varstvu pri delu je, da sta sistemska. Uporaba varstvenih določil v praksi ustvarja in izpolnjuje varstvo pri delu kot poseben sistem. To okolnost moramo še posebno upoštevati pri usklajevanju internih samoupravnih aktov v podjetju, kakor v TOZD, tako da bodo naši interni predpisi in po njih nastajajoča varnostna praksa kot sistem.

Kaj je sistem, kdaj je neka organizacija kot funkcija sistemska, kdaj je neko delovanje sistemska, moramo te zahteve brezpogojno obvladati, če hočemo uresničevati intencije varstva pri delu na višji ravni kot doslej in izboljšati kvaliteto organizacije in poslovanja. Tako npr. opažamo, da je v določeni proizvodni sistem potrebno vključevati tudi sistem varstva pri delu; ali vzdrževanje sredstev za delo vključuje tudi veliko zahtev varnosti pri delu.

Sistem je torej v nekem smislu enotna celovitost, ki povezuje različne namene in cilje delovanja posebnih dejavnosti in njihovih učinkovitosti.

Varstvo pri delu kot sistem mora imeti torej trajni namen in pomen v naših aktih in merilih, ki ga lahko določimo kot ureditev izboljšanja v strokovnosti, enotnosti discipline, kakor odgovornosti.

Vodilni in strokovni delavci bi morali imeti ta namen in pomen trajno v presoji in upoštevanju. Prizadevanja v tem smislu bi se morali zavdati tudi družbenopolitični dejavniki, kakor delavska kontrola, ter predstavljajo dodatno kvaliteto pri vlaganjih v sistem varstva pri delu, ki dajejo na drugi strani rezultate, dosežke, ki so izraženi v izboljšanju varnosti pri delu.

Janko Zupanek

Vsi — strojniki, mehaniki, traktoristi in kmetje — imajo polne roke dela z zadnjimi pripravami na novo sezono.

Družbena samozaščita

Koordinacijski odbori za družbeno samozaščito in ljudsko obrambo morajo koordinacijsko vlogo spremljanja razvoja in utrjevanja družbene samozaščite, dejanja predlogov za akcije in aktivnosti uveljaviti v družbenopolitičnih organizacijah in društvih v krajevni skupnosti.

Glede na stanje družbene samozaščite v občini Zalec in uresničitev nalog, ki izhajajo iz družbenega dogovora, bi bile v bodoče naslednje kratkoročne naloge:

1. Cimprej izvršiti pravno organizacijske naloge iz družbenega dogovora in akcijskega programa za uresničitev ciljev in nalog družbene samozaščite.

2. Takoj v vseh krajevnih skupnostih in v organizacijah združenega dela, kjer tega še niso storili, imenovati odbore za družbeno samozaščito.

3. V vsaki organizaciji združenega dela in krajevnih skupnostih pričeti z varnostno vzgojo delavcev in občanov in v ta namen organizirati predavanja o družbeni samozaščiti oziroma varnostni situaciji.

Dolgoročne naloge:

1. Naloge družbene samozaščite morajo biti pri našem vsakdanjem družbenem delovanju vedno in povsod prisotne in moramo sproti preverjati, v koliko smo uresničili sprejete obveznosti zlasti naloge iz družbenega dogovora o družbeni samozaščiti.

2. Stalna naloga je, da našo samoupravno zakonodajo: statute, pravilnike, načrte in druge akte samoupravnih organizacij in skupnosti sproti dopolnjujemo in čim bolj konkretno določimo naloge, način delovanja in organiziranost delovnih ljudi na področju samozaščite.

3. Koordinacijski in drugi organi s področja družbene samozaščite morajo imeti svoj program dela in o svojem delu poročati organom upravljanja v organizaciji oziroma skupnosti, ki jih je imenovala.

4. Družbena samozaščita, varnostna vzgoja in informiranje delovnih ljudi in občanov morajo najti svoje mesto v programih dela in za te namene zagotoviti finančna sredstva. Zato je potrebno zlasti v organizacijah združenega dela in v krajevnih skupnostih načrtovati seminarje, tečaje, predavanja in druge oblike osveščanja občanov in delavcev.

5. Delavska univerza mora za podpisnike družbenega dogovora o družbeni samozaščiti pripraviti ustrezna predavanja iz varnostne kulture oziroma o družbeni samozaščiti.

6. Državni organi in službe pri utrjevanju in razvijanju družbene samozaščite sodelujejo z osnov-

nimi nosilci in jih informirajo o sovražni dejavnosti in negativnih pojavih. Posredujejo svoje ugotovitve o vzrokih za taka dejanja in pojave. Posebno vlogo ima postaja milice, ki sama ali preko miličnikov v varnostnih okoliščinah stalno sodelujejo s krajevnimi skupnostmi in organizacijami združenega dela.

7. V organizacijah in skupnostih so organi upravljanja odgovorni, da so aktivni organi kot:

- poravnalni sveti;
- sveti potrošnikov;
- samoupravna delavska kontrola;
- komisija za vzgojo in preventivo v cestnem prometu;

- komisije za odnose z verskimi skupnostmi;
 - komisije za socialno delo;
 - odbori za družbeno samozaščito itd.,
- da so primerne kadrovske sestave, imajo svoj program dela in da poročajo o svojem delu.

Iz akcijskega programa družbene samozaščite

SEMINAR JUGOSLOVANSKIH HMELJARJEV V POREČU

STROKOVNO NA VISOKI RAVNI

HOTEL DELFIN GOSTIL 18. IN 19. FEBRUARJA NAD 130 HMELJARJEV IZ SLOVENIJE IN BAČKE

Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Zalec prireja že nekaj let seminarje za vse tehnologe in druge, ki so odgovorni za pridelovanje hmelja. Letos pa so se na željo številnih tovarštev iz proizvodnje odločili za razliko od pretečenih let organizirati seminar skupno s hmeljarji iz Bačke.

Odločili so se za dva dneva v februarju, kraj seminarja pa naj bo Poreč v lepi in sončni Istri.

Ze 17. februarja smo se zbrali udeleženci seminarja na dogovorjenem mestu — hotel Delfin v Zeleni laguni. Vsi smo bili impresionirani nad hoteli in igrišči, ki so in še rastejo v okolici Poreča. Tudi naš hotel Delfin s 1800 posteljami, veliko jedilnico, restavracijo, kavarno, barom, prodajalnimi, kino dvorano, več manjšimi klubskimi sobami, dvorano za TV, moderno in sodobno opremljeno ambulanto, bazenom z ogrevano morsko vodo, savno in z aparaturami za razno masažo je mesto v malem. V okolici pa urejajo številne objekte za razvedrilo in rekreacijo od kolesarskih stez, tenis igrišč do čolnarne in pristanišča za jahte.

Ob napovedani uri je bila dvorana polna in v imenu organizatorja seminarja IHP Zalec je pozdravil navzoče direktor Zvone Pelikan, ki je seminar prvi dan tudi vodil.

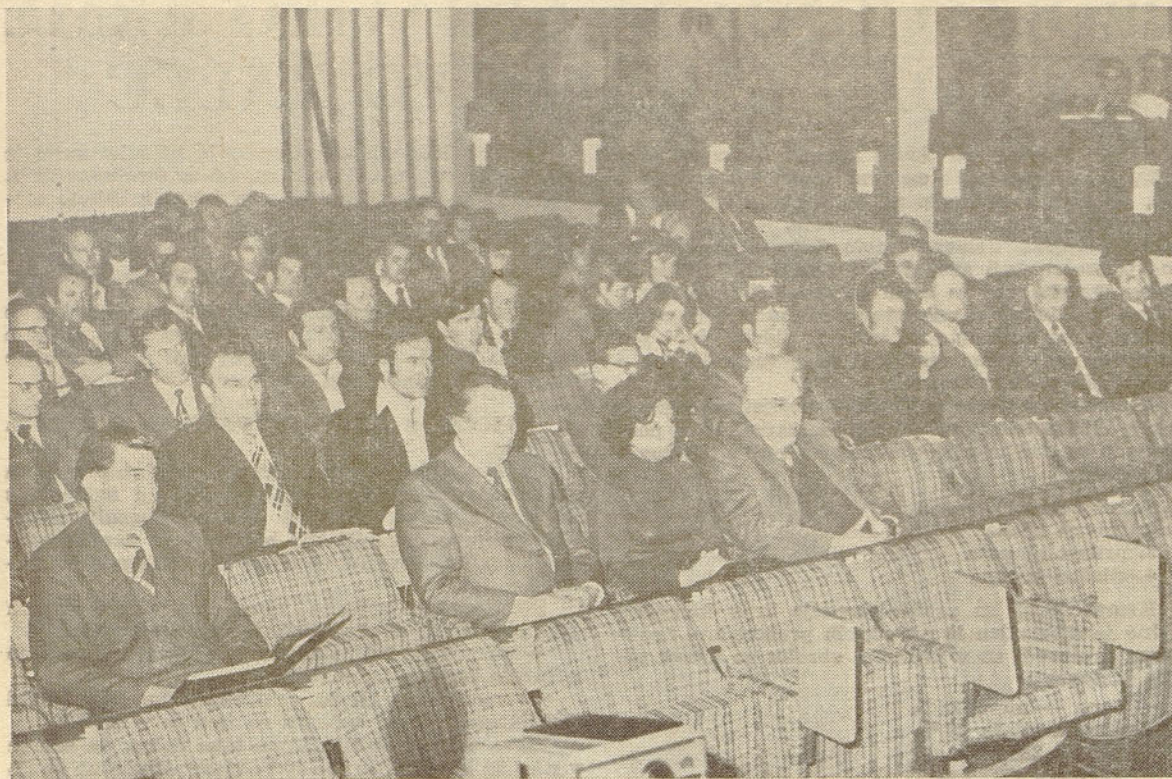
Zvrstilo se je več dobrih predavateljev z zanimivimi temami. Naj jih naštejemo:

- D. Kralj — Perspektive zlahtnega hmelja,
- M. Dolinar — Agrotehnika za različne sorte,
- A. Mijavec — Pridelki različnih sort hmelja in ocena letine v 1975 letu,
- M. Veronek — Proizvodnja ukoreninjenec,
- J. Kovač — Organizacija in postopki dosajevanja,
- F. Oset — Izbira in priprava tal za nova hmeljišča,

(Nadaljevanje na 3. strani)

Seminar hmeljarjev, ki je že imel značaj simpozija, sta uspešno vodila dr. Jan Kišgeci in dipl. inž. Zvone Pelikan.

V veliki, lepi in ozvočeni dvorani hotela Delfin v Zeleni laguni pri Poreču se je na seminarju zbralo 132 vodilnih jugoslovanskih hmeljarskih strokovnjakov, tehnologov in organizatorjev proizvodnje.

(Nadaljevanje z 2. strani)

A. Lašok — Samonapeljevanje hmelja — teoretični aspekti in pomen za prakso,

J. Kišgeci — Vodni in prehrabeni režim v hmeljiščih in pomen uravnavanja,

L. Četina — Nekatere značilnosti v ekonomiki proizvodnje hmelja,

M. Kač — Novi problemi pri zatiranju plevelov v hmeljiščih,

M. Zolnir — Najnovejšje izkušnje pri prognozi pojava hmeljne listne uši in njenem zatiranju,

A. Acimović — Pojav in številčnost listnih uši v Vojvodini in njih zatiranje,

M. Kač — Akaricidno delovanje aficidov,

Marta Dolinar — Verticilij, fuzarij in fitoftora v Savinjski dolini,

P. Spevak — Vpliv obiranja, sušenja, dodelave in skladiščenja na kvaliteto hmelja,

Izkušnje iz proizvodnje hmelja pri nas in v svetu J. Kišgeci, A. Lašok — Proizvodnja hmelja v ZDA,

Z. Pelikan, P. Spevak — Informacija o možnostih proizvodnje sintetične alfa kisline,

L. Četina — Položaj na svetovnem tržišču s hmeljem,

M. Kač, M. Rudović, M. Acimović — Izbor sredstev za zaščito hmelja.

Program je bil za dva dni prenapet, saj smo dnevno delali 8 do 9 ur. Razgovori pa so se vlekli pozno v noč. Mnogi izmed tovarišev niso imeli časa niti za ogled bližnje okolice hotela. Pripomba mnogih je bila, da je nujno v prihodnje vsled aktualnosti tem in zaključne debate, ki je sedaj manjkala, raztegniti vsaj še za pol dneva, če že ne za cel dan.

Osnovni namen seminarja je bil v popolnosti dosežen, po moje celo presežen. Spoznali smo se z delom našega inštituta, spoznali smo obojestransko delo in probleme tako bačkega kot slovenskega hmeljarstva, slišali številne izsledke tako v tujem kot domačem hmeljarstvu iz prve roke in že skoraj odtujeni se zopet spoznali med sabo in z bačkimi kolegi.

Iz sončne Istre smo se zadovoljni in z znanjem bogatejši vrnili v lepo zasneženo Slovenijo.

V

VSEM OSNOVNIM ORGANIZACIJAM SINDIKATA HMEZAD

PRVENSTVO PODJETJA HMEZAD V VELESALOMU

Komisija za šport in rekreacijo pri konferenci OOS Hmezad je na seji dne 16. 2. 1976 obravnavala udeležbo delavcev podjetja Hmezad na tretjem republiškem tekmovanju kmetijev Slovenije v veleslalomu »III AGROSKI 1976«, ki ga letos organizira Agrotehnika Ljubljana.

Komisija je sklenila, da organizira prvenstvo Hmezada v veleslalomu dne 5. marca 1976 ob 15. uri na Golteh. To tekmovanje bo obenem izbirno tekmovanje za sestavo ekip, ki bodo branile prvo mesto na letošnjem »III AGROSKI 76«, ki bo 12. marca 1976 na Veliki Planini.

Vsi tekmovalci, ki bodo nastopili na prvenstvu podjetja Hmezad, dobijo popoldanske karte brezplačno pri tov. Rojnik Jože.

Zaželeno je, da se tega tekmovanja udeležijo čimveč smučarjev podjetja Hmezad, da bo lažja izbira za sestavo ekip za »AGROSKI 1976«.

Tekmovanje bo v štirih kategorijah in sicer:

- ženske ne glede na starost;
- moški do 33 let;
- moški od 33 — 45 let;
- moški nad 45 let.

Stroške tekmovanja nosi organizator, ostale stroške, razen dnevne karte, pa nosi vsak posameznik.

Pravico nastopanja na tekmovanju imajo poleg redno zaposlenih tudi neposredni kooperanti ter njihovi otroci.

Prav tako bo ekipa, ki bo sestavljena na prvenstvu Hmezada v veleslalomu, nastopila 10. marca ob 13. uri na že tradicionalnem troboju med Hmezadom, Ingradom ter Likom Savinja iz Celja, na tekmovanju HIS.

Tudi tu nas čaka velika naloga, saj želimo, da bi v lanskem letu izgubljeni prehodni pokal dobili spet v svoje roke.

Za vse nastopajoče v tem troboju so zagotovljene brezplačne karte, glede ostalih podrobnosti se bomo pa pogovorili na našem internem tekmovanju 5. marca na Golteh.

NASVIDENJE NA BELIH POLJANAH!

Za komisijo za šport in rekreacijo
Rojnik Jože, dipl. kmet. inž. I. r.

Novice iz TOZD notranje trgovine

Z novim letom 1976 se je naši TOZD Notranja trgovina priključil oddelek kmetijske mehanizacije iz TOZD Hmezad eksport-import. V naši TOZD je kmetijska mehanizacija kot samostojna PE. Svoje prostore je ta poslovna enota dobila v isti stavbi kot se nahaja uprava in komercialna TOZD Notranja trgovina. Pravkar intenzivno sklepajo pogodbe z dobavitelji, kupcev pa jim trenutno tudi ne manjka. Če se bo prodaja nadaljevala s takim tempom, ne bo nobenih zaprek, da ne bi realizirali letošnjega plana niti finančno niti fizično.

*

V teku so intenzivne priprave za otvoritev nove tržnice v Zalcu, ki naj bi jo naša TOZD predvidoma odprla v začetku aprila. Investicijska dela gredo h kraju, nujna je le še ureditev okolja in utrditi organizacijo delovanja tržnice.

*

Prav tako so tudi v teku vsa pripravljala dela za gradnjo trgovskega lokala v Zalcu. V tem lokalu naj bi v glavnem prodajali kmetijsko mehanizacijo in podobno trgovsko blago, ki ga potrebujejo v glavnem kmetijski proizvajalci in vrtičkarji. V kolikor bomo pravočasno zagotovili investicijska sredstva, bi naj bil omenjeni lokal zgrajen še v letošnjem letu.

*

Na predstavništvu Zagreb je bil v začetku tega leta organiziran komercialni sestanek za celotno notranjo trgovino. Tu smo podrobneje obdelali zelo zahteven plan ter ga skušali uskladiti med posameznimi poslovnimi enotami. Veliko smo govorili tudi o ažurnejšem in kvalitetnejšem poslovanju.

*

Predstavništvo v Zagrebu je razširilo svoje poslovanje na takojimeno pavšaliste. Njim namreč prodajamo proizvode Mlekarnice in Mesnin. Dokončno smo uredili prodajalno v centru Zagreba na tržnici DOLAC. Tu v glavnem prodajamo mlečne proizvode ter proizvode Merxa. Dogovorili smo se, da bi v kratkem zasedli odprto delovno mesto komercialista za meso in mesne izdelke. S temi artikli smo v preteklem letu napravili nad 15 milijonov prometa.

*

Na predstavništvu v Novem Sadu smo na novo zaposlili komercialista za nekmetijske proizvode. Namreč na področju Vojvodine se nam je pokazala velika potreba po tej dejavnosti, da bi lahko tamkajšnjim kmetijskim organizacijam prodajali izdelke in se na ta način blagovno zapirali. Tu

(Nadaljevanje na 4. strani)

Pozor, drevo pada!

(Nadaljevanje s 3. strani)
imam v mislih razno embalažo, polipropilensko vrstico vseh dimenzij, sisal vezivo, stavbno pohištvo itd. Prav tako smo še intenzivneje začeli obdelovati Vojvodino glede plasmaja kmetijske mehanizacije. Izgleda, da bomo morali asortiman kmetijske mehanizacije še popestriti, tako da bomo lahko zadovoljili potrebe vojvodinskega kmetijstva.

Na predstavi v Skopju smo za nekaj časa rešili problem prostorov s tem, da smo vzeli v najem še en poslovnih prostor. Imamo pa v letošnjem letu namen dokončno adaptirati že kupljene poslovne prostore v centru mesta. V planu imamo, da bi iz Makedonije nabavljali več proizvodov in skušamo tu vključiti tudi članice Dobrine.

V PE Transport že nestrpno čakamo v lanskem letu naročene avto vlačilce JELC. Od dobavitelja imamo obljubo, da jih bodo izdostavili najkasneje v mesecu marcu tega leta.

Šoferji nadaljujejo že lani začeto prostovoljno delovno akcijo za ureditev okolja avtoparka. Šoferji transporta zagotavljajo, da bo v letošnjem letu okrog avto-parka več reda. Razmišljamo tudi, da bi v naslednjem letu v zimski sezoni priskrbeli za svoje šoferje, ki vozijo na relaciji Novi Sad—Slovenija, v Novem Sadu nekaj ležišč s sanitarijami, ki bi bile šoferjem vedno na razpolago. S tem bi omogočili tudi tem delavcem boljše pogoje za delo, saj je v tem času zelo neugodno prenočevati vedno v mrzlih kamionih. Veliko so razpravljali tudi o rekreaciji zaposlenih, saj se ravno pri šoferjih kmalu pokažejo znaki poklicnih obolenj. Da se intenzivneje pristopi k tej akciji, bo pripomogel sindikat s finančnimi sredstvi.

V PE Aranžerstvo se kaže velike možnosti opravljanja storitev organizacijam izven delovne organizacije. Da bi zmogli vsa ta naročila, bi bilo potrebno delovne prostore razširiti ter urediti ostale spremljajoče pogoje.

HMEJAR

PROIZVODNJA IN SPRAVILO KRME V TOZD KMETIJSTVO ŽALEC

TOZD Kmetijstvo Žalec ima 5 delovnih enot (DE), ki se ukvarjajo z osnovno kmetijsko proizvodnjo, od tega so 4 enote za hmeljarsko-poljedelsko proizvodnjo in 1 enota za živinorejo.

Zivinorejska delovna enota DE — Govedoreja ima v proizvodnji skoraj 1000 krav, nad 600 telic, okrog 400 pitancev in temu primerno število mlade živine. Vso količino voluminozne krme, ki jo enota potrebuje za prehrano te živine, pridelujejo 4 poljedelske proizvodne enote, ki so porazdeljene v 4 hmeljarsko-poljedelske DE.

Proizvodnja krme v TOZD Kmetijstvo Žalec je v letu 1975 potekala na ca. 730 ha travnikov in pašnikov in ca. 280 ha njiv, glavni proizvodi s teh površin so bili:

1. suha mrva — seno
2. travna silaža
3. prilast in paša
4. silažna koruza

Krmni obrok za prehranjevanje krav in ostale živine je sestavljen iz navedenih proizvodov. Posamezni proizvodi so v krmnem obroku za krave takele zastopani:

- seno — mrva 25 %
- travna silaža 12 %
- prilast 23 %
- koruzna silaža 40 %

1. Suha mrva seno predstavlja ca. 1/4 obroka voluminozne krme za krave, ki predstavljajo največjega potrošnika pridelane krme. Mrvo pridelujemo na travniških površinah, ki so večji del trajni travniki. Del mrve pridobimo s pašnikov okrog farm, ko se zastavi stopničasti odkos za prilast. Gnojenje in oskrba travnikov poteka po enotni tehnologiji, pri spravilu pridelka pa imamo več načinov, ki si jih bomo na kratko ogledali.

Klasično spravilo — sušenje na tleh postopno zmanjšujemo. Pri tem načinu spravila je težko doseči kvaliteto mrvo pri večjih količinah. Neugodno vreme lahko podaljša spravilo in odkos s tem pa izgubljamo na kvaliteti. V ugodnem vremenu pa ta način predstavlja še vedno najenostavnejši in najcenejši način spravila mrve pri obstoječi mehanizaciji. Poraba ur za spravilo (od košnje do skladiščenja) 1 t suhe mrve je ca. 2,5 ure ročnega dela in 2,5 ure strojnega dela, seveda v optimalnih vremenskih pogojih.

Strojna linija obsega naslednje traktorske priključke: kosilnico, obračalnik, zgrabljajnik (ali kombiniran stroj), pobiralno prikolico, verižni transporter ali pihalnik.

V neugodnem vremenu se poraba ročnega in strojnega dela lahko poveča za 50 % ali pa celo 100 odstotkov, poleg tega pa smo ob kvaliteto mrve.

Mrva, sušena na tleh, doseže običajno kvaliteto:

PB	SV
4	30

Pri sušenju na tleh nastajajo izgube hranilnih snovi na več načinov:

- izgube hranilnih snovi zaradi neugodnega vremena (izpiranje zaradi dežja, močna rosa...);
- izgube zaradi drobljenja mrve. Suha mrva (pod 20 % vlage) se močno drobi, zlasti njeni najkvalitetnejši delci — lističi. Ta izguba je zlasti občutna pri mrvi, ki ima v sestavi več detelje;
- izguba hranil nastopa tudi s starostjo rastlin. Sušenje na tleh v neugodnih vremenskih prilikah podaljšuje čas košnje, s tem pa pada kvaliteta pridelka;
- izgube zaradi fermentacije pa nastopajo predvsem pri skladiščenju, še posebno, če ni mrva dobro posušena.

Dobro kvaliteto pridelka dosežemo predvsem v začetku košnje ob lepem vremenu. Sušenje na tleh vedno bolj omejujemo, ker odvisnost od vremena otežuje kontinuirano delo, samo organizacija dela in ne zagotavlja kvalitete pridelka.

SUŠENJE V SUŠILIH. Ta način sušenja še vedno uporabljamo, vendar obseg postopoma zmanjšujemo. Eden izmed vzrokov je v tem, da ta način sušenja rabi veliko ročnega dela, ki pa ni odtehtano z boljšo kvaliteto mrve.

Strojna linija je ista kot pri sušenju na tleh, dodatno rabimo sušila, ki so običajno stalna, pri spravilu pa lahko vključimo namesto pobiralne prikolice balirko.

Poraba delovnih ur za spravilo 1 t suhe mrve je ca. 12,5 ur ročnega dela in ca. 2,5 ur strojnega dela. V sušilih je mogoče doseči zelo dobro kvaliteto mrve:

PB	SV
5—8	35—38

Seveda pa ta kvaliteta lahko močno niha, ker je le nekoliko manj odvisna od vremena kot sušenje na tleh. V zelo mokrih poletjih tudi na sušilih ne dosežemo kakšne višje kvalitete.

SUŠENJE S PREVETROVANJEM (s hladnim zrakom).

Dosuševanje polsuhe mrve s hladnim zrakom (oziroma naravno ogretim), je eden od načinov, s katerim skušamo skrajšati čas posameznih odkosov, krmo pa ohraniti čim boljso. V ta namen uporabljamo dosuševalne naprave tipa Gaugele in Aulendorf.

Dosuševanje polsuhe mrve ima dvojne važne prednosti pred prej naštetimi načini spravila:

- pospešimo lahko odkos, ker hitreje odvažamo poluvelo mrvo s travnikov;
- zmanjšamo ali pa celo odpravimo izgube, ki sicer nastopajo pri sušenju na tleh in v sušilih.

Mrvo sušimo na tleh samo tako dolgo, da ostane v njej še kakšnih 30 %—40 % vlage. Običajno se da to doseči v 1 dnevu z dvakratnim obračanjem. Poraba ur za spravilo 1 t suhe mrve je ca. 3,0 ure ročnega dela in ca. 2,0 uri strojnega dela. Linija strojev je ista kot pri poprej naštetih načinih spravila.

Dosuševalna naprava pa se sestoji iz ventilatorja, glavnega kanala, rešetk in čepov. Vse to je vgrajeno v seniku, lahko je na ročno vklopjanje ali pa na avtomatsko vklopjanje. Nedognani del pri spravilu mrve na dosuševalno napravo pa je razdeljevanje oziroma razporejanje mrve (enakomerno) po vsej sušilni površini. To se še opravlja ročno, zato lahko pride do kvarjenja mrve na posameznih mestih, če ni to delo vestno opravljeno. Kvaliteto je moč doseči zelo dobro, seveda pa precej zavisi od tega, kakšno poluvelo mrvo smo pripeljali na dosuševanje.

Možna kvaliteta

Doseženo v letu 1975

PB	SV	PB	SV
5—8	35—38	6,8	34,5

(Nadaljevanje na 5. strani)

Z lepim vremenom so začeli na žagi tudi polniti skladišča hlodovine pripravljene za razrez.

(Nadaljevanje s 4. strani)

SENENI STOLPI. Dosuševanje mrve s hladnim ali toplim zrakom v senenih stolpih (Schwartzing) predstavlja za nas novejšo rešitev pri dosuševanju mrve.

Strojna linija za spravilo je ista kot pri poprej naštetih načinih, dopolnjena pa je z dozatorjem krme in puhalnikom.

Seneni stolpi so konstruirani tako, da imajo vgrajeno napravo za razdeljevanje in enakomerno poravnavanje mrve med polnjenjem stolpa.

Dosuujemo s hladnim zrakom čez dan, ponoči pa s toplim zrakom, ki ga ogrevamo z oljnim gorilcem. Dosušujemo enako suh material kot pri običajni dosuševalni napravi — med 30 % in 40 % vlage. Poraba ur je približno enaka za senene stolpe kot za standardne dosuševalne naprave.

Sušilni sistem — seneni stolpi ima določene izpopolnitve v primerjavi z navadno dosuševalno napravo:

— Uspešno je rešeno razdeljevanje mrve po vsej sušilni površini. Vgrajena razdelilna naprava mrvo enakomerno porazdeli.

— Mogoč je mehaniziran odvzem suhe mrve, ker je naprava vgrajena.

— Omogočena je enakomerno sušenje zaradi okrogle oblike in centralnega jaška za zrak.

— Seneni stolpi so opremljeni z grelci zraka, ki ponoči dovajajo ventilatorju ogrevan zrak. Možno je kombinirano sušenje, ki ga lahko vklapljam preko vgrajene avtomatike. Ta po potrebi vklaplja grelec zraka, če relativna vlaga naraste čez predvideno mejo. Zaradi tega je mogoče sušiti tudi zadnje odkose trave v jeseni, ko že ostali načini sušenja niso več uporabni.

Doseči je možno zelo dobro kvaliteto sušenja mrve.

Možna kvaliteta		Doseženo v letu 1975	
PB	SV	PB	SV
6—8	35—40	6,1—7,4	29,8—31,4

Letos dosežena kvaliteta seveda ni v gornjih možnostih, ker je spravilo in sušenje v senenih stolpih postalo v zelo slabih vremenskih pogojih in pravič.

2. TRAVNA SILAŽA. Pridobimo jo predvsem iz 1. odkosa na travnikih in predstavlja pomemben del krmnega obroka, prav tako pa je pomemben tudi način spravila.

Pravočasen in hiter 1. odkos na travnikih omogoča:

— pridobivanje kvalitetne krme,

— omogoči čimprejšnjo rast za 2. odkos.

Siliranje trave je za sedaj močno mehanizirano in s tem zelo učinkovito, hkrati pa najhitrejši način spravila pridelka s travnikov, kar jih sedaj uporabljamo.

Strojna linija za siliranje obsega poleg potrebnih traktorjev še naslednje priključne stroje: kosilnico, obračalnik, zgrabljajnik, silokombajn in prikolice za odvoz (prekucniki).

Za tlačenje silaže uporabljamo traktor ali pa buldožer.

Siliranje trave je za sedaj močno mehanizirano in s tem zelo učinkovito, hkrati pa najhitrejši način spravila pridelkov s travnikov, kar jih sedaj uporabljamo.

Strojna linija za siliranje obsega poleg potrebnih traktorjev še naslednje priključne stroje: kosilnico, obračalnik, zgrabljajnik, silokombajn in prikolice za odvoz (prekucniki).

Za tlačenje silaže uporabljamo traktor ali pa buldožer.

Siliramo uvelo travo z vlago med 45 % in 60 %.

Kvaliteta travne silaže je običajno

PB	SV	PB	SV
1,5—2,5	10—16	1,8—2,4	13,8—22,2

Kvaliteta silaže zavisi od starosti trave, čistoče travne mase (brez zemlje) in hitrosti spravila oz. siliranja in seveda od primernege vremena (brez padavin).

Poraba delovnih ur za 1 t suhe mrve (preračunano iz silaže) je ca. 4 ure ročnega dela in ca. 2,5 ure strojnega dela, brez tlačenja.

Kot vidimo, siliranje trave nima ravno majhne porabe delovnih ur na 1 t suhe mrve, ima pa veliko prednost v tem, da omogoča zaenkrat najhitrejši način spravila kvalitetne krme. Pri sedanjih strojnih linijah lahko poljedelska enota pospravi po 10 hektarov in več travnikov na dan. S tem pa že dosega zastavljene cilje — kvalitetno krmo in pa

hiter odkos in spravilo. Odvzem silaže je mogoče mehanizirati, za kar že tudi uporabljamo ustrezne priključke, kajti ročni odvzem silirane trave je bil zelo naporen zaradi močno stlačene mase.

3. PRILAST predstavlja tisti del krmnega obroka, ki ga pridobimo s travniških površin v neposredni bližini farm. Paša predstavlja predvsem dopolnilno prehrano za krave v presušitvi.

4. KORUZNA SILAŽA — predstavlja glavni del krmnega obroka za krave molznice. Pridobivamo jo iz koruze, ki jo žanjemo in siliramo v voščeni prelasti. Pridelovanje in spravilo je v glavnem mehanizirano. Spravilo je vezano na razmeroma kratek rok, kajti koruzo pridelujemo na površinah, ki jih potem posejemo z oziminami. Siliranje koruze je zato organizirano v 2 izmenah in poteka noč in dan. Kvaliteta koruzne silaže zavisi od zrelosti koruze in ima območje:

Doseženo v letu 1975			
PB	SV	PB	SV
0,9—1,4	9—18	1,20—1,28	16,6—17,2

Proizvodnja krmnil rastlin v letu 1975 je bila močno otežkočena iz več razlogov, ki se odražajo tako v kvaliteti kot v količini:

— Površine, na katerih se pridelujejo krmne rastline, so večinoma slabše kvalitete, prevladujejo težka in mokra tla.

— Slabo vreme v 1975. letu je otežkočalo normalno spravilo mrve in travne silaže.

— Toča je močno prizadela silažne koruze, in 2. odkos na travnikih.

— Lani je koruzo napadlo mnogo rastlinskih škodljivcev, ki so kljub zaščitnemu škropljenju škodovali rastlinam (švedska muha, uši, bolhači, polži).

Proizvodnja, ki je bila dosežena, ni povsem izpolnila pričakovanj. Travniška proizvodnja — mrva, travna silaža, prilast, če jo preračunamo v suho mrvo, je dosegla 6,61 t/ha, kar je nad pričakovanim donosom.

Proizvodnja silažne koruze pa je zaradi zgoraj navedenih vzrokov dosegla samo 22,99 t/ha, kar pa je pod zastavljenimi cilji.

Sedaj potekajo na poljedelskih površinah melioracijska dela, ki nam bodo v bodoči proizvodnji omogočila boljše pogoje za pridelovanje krme. Potrebe po povečani proizvodnji krme naraščajo, to pa nas postavlja pred nove naloge. Janez Luževič

JAVNA LICITACIJA

Po sklepu komisije za zemljišča je razpisana javna licitacija kmetijskega zemljišča v k. o. Kasaze parc. št.

522 pašnik v izmeri 2082 m²
523 travnik v izmeri 101 m² in
125 nerodov v izmeri 65 m²

v skupni izmeri 2248 m².

Izklicna cena znaša 2,20 din za 1 m².

Javna licitacija bo v ČETRTEK, dne 18. 3. 1976 ob 10. uri v sejni sobi na upravi Hmežada v Zalcu, Ul. Žalskega tabora 1 (I. nadstropje).

Dražitelji so dolžni pred pričetkom dražbe položiti varščino v znesku din 10 % od izklicne cene.

Po opravljeni dražbi bo s kupcem v 15 dneh sklenjena kupna pogodba. Kupec je dolžan celotno kupnino poravnati prodajalcu takoj ob podpisu pogodbe.

V kolikor kupec v navedenem roku celotne kupnine ne plača, bomo ponovno razpisali licitacijo in mora prvi dražitelj plačati vse stroške ponovnega razpisa in nadomestiti eventualno razliko pri ponovno doseženi kupnini.

Kupec je dolžan razen kupnine plačati vse stroške kupne pogodbe, zemljiškoknjižnega prenosa lastništva, eventualne stroške geometrske odmere in prometni davek od nepremičnin. Vse ostale informacije lahko dobijo zainteresirani v pravni pisarni Hmežada v Zalcu, Hmeljarska ulica 3 (pritličje levo).

Zalec, 25. II. 1976

(Nadaljevanje s 4. strani)

V centralnem skladišču v Vrblju smo po opravljeni inventuri vnesli tudi več reda in sortirali materiale. Uredili smo tudi toplo prehrano za vse zaposlene ter jim tako omogočili tople obroke.

20. 2. 1976 je bil zbor kolektiva. Na tem zboru smo obravnavali zaključni račun, podrobneje smo se seznanili z raznimi problemi, ki so v naših PE širom po Jugoslaviji. Ob tej priložnosti smo obravnavali tudi nove pogoje o zagotavljanju plačil, ki stopijo v veljavo z aprilom. V ta namen morajo strokovne službe pripraviti natančnejša navodila do 10. marca. Želimo, da nas najdejo kolikor toliko pripravljeni.

Asfaltne ceste povezujejo ozke stranske doline s Savinjsko dolino. Stare grče se še marsikdaj po njih podajo peš, a se tudi vožnji z avtom ne odrečejo.

Zgodba, ki jo piše življenje

Premnogokrat se vprašamo, ko vidimo na letakih napis **BOJ PROTI ALKOHOLIZMU**, kaj sploh to pomeni.

Majhno se ob tem stavku nasmehne z mislijo, pa zopet ena publiciteta več. Pa vendar temu ni tako.

Tudi sama sem bila v svoji mladosti podobna tem ljudem in mi pogled na vinjenega človeka ni dal nobenih globljih misli. Tok letih ob pogledu na človeka pod vplivom alkohola mi je zbudil spomin na dogodek, kateremu sem bila kot 19-letno dekle priča.

(Nadaljevanje na 6. strani)

(Nadaljevanje s 5. strani)

Oče, ki je bil pod vplivom alkohola, je težko poškodoval ženo ter otroka, tako da sta bila oba hospitalizirana. Ob njegovi streznitvi je bil pogled nanj zelo boleč, pa vendar obsojajoč. Njegovo trpljenje oziroma duševno stanje je bilo takšno, da so ga prepeljali v bolnico na zdravljenje. O tem dogodku so se mi porajala vprašanja, na katera si takrat nisem znala odgovoriti.

Zakaj zapade človek pod vplivom alkohola v takšno agresivno stanje, čemu je vzrok sprememba njegove duševnosti, njegovih telesnih funkcij? Kaj se dogaja z družinami, v katerih botruje alkoholizem? Kako gledajo na takšnega človeka v kolektivu njegovi sodelavci? Kakšno je njegovo počutje v delovni sredini, na delovnem mestu, opravlja svoje delo efektivno? In nena zadnje je možnost ozdravitve od alkoholizma, ki se šteje kot bolezen.

Danes, ko sem žena zdravljenega alkoholika in mati, si na zgoraj citirana vprašanja lahko odgovorim. Okusila sem grenak priokus prisotnosti alkoholizma v družini in njenih posledice.

Sprva je bila vinjenost moža povezana samo s poznim prihajanjem domov, prepiri in spanjem. Drugi dan, ko je odšel v službo, je bil nervozen, razdvojen in je sam sebe opravičeval, da temu stanju ni vzrok alkohol.

Na delovnem mestu je bil zaradi prisotnosti alkohola nezbran pri svojem delu, prepirljiv, sodelavci so ga gledali s posmehom, češ poglej, včeraj se je nasekal, danes pa misli, da bomo mi delali namesto njega. S tem mislim na zmanjšano aktivnost pri delu, ki se poraja pri vsakem človeku, ki prekomerno pije. V času pitja je imel zelo veliko pivskih tovarišev, bili so mu prijatelji, v njih je iskal podobnosti, kot sebi enakim. Kasneje, ko se je popivanje po lokalih stopnjevalo, je prihajal domov v poznih večernih urah, dvignil družino iz spanja, postajal vedno pogostejše prepirljiv, tudi agresivnost do drugih in do družine se je povečala in se stopnjevala do maksimuma, tako da je po osmih letih pitja odšel sam na zdravljenje z zavestjo, ali še nadalje popivati in popolnoma zboleti od notranjih obolenj organov, uničenja živcev in izgube družine, ali pa postati vedno trezen in vzoren delavec v kolektivu oziroma na delovnem mestu, v družini in postati človek, ki zna ne glede na težo problema, le-tega rešiti preudarno in trezno, kar pred zdravljenjem ni bilo mogoče.

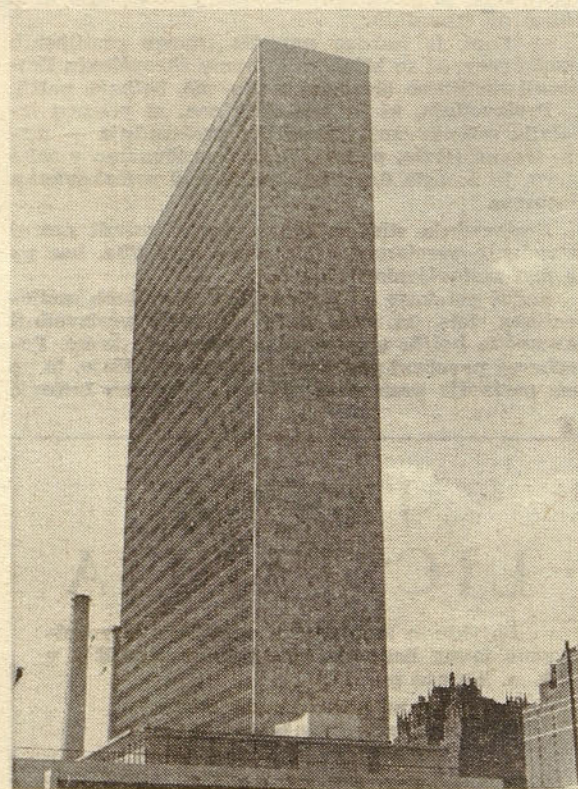
V delovnem kolektivu so ga v času pitja gledali kot človeka in obravnavali kot alkoholičarja, po zdravljenju pa je bila njihova pomoč ob vstopu na delo velika. Sprejeli so ga z razumevanjem, z željo, da ne prime več za kozarec alkohola. Njegovi sodelavci, ki niso bili podvrženi alkoholu, so bili veseli njegove osveščenosti in so mu vsestransko, kjer je naletel na težave, priskočili na

(Nadaljevanje na 7. strani)

VTISI S STROKOVNEGA POTOVANJA PO ZDA

Skupaj z g. JO NICOLAIJEM iz Belgije, s katerim slovenski sadjarji sodelujemo že 6 let, smo se trije slovenski sadjarji udeležili potovanja po ZDA v času od 25. avgusta do 17. septembra lani. Potovanja se je udeležil tudi uslužbenec firme JO NICOLAI tov. Krasovec, ki je sicer naš rojak, obvlada pa izredno dobro angleški jezik. Prav zahvaljujoč njemu, ki se odlikuje tudi po organizacijskih sposobnostih, vso pot nismo imeli najmanjših težav.

25. avgusta smo odpotovali iz Bruxellesa do Londona, tu pa smo se vkrcali v letalo Jumbo-jet, ki sprejme preko 400 potnikov. Potovanje je bilo enkratno, saj nas je ves čas poleta — devet ur in pol spremljalo lepo vreme, da smo na poti preko Islandije, Grenlandije in Kanade opazovali zanimivosti pod seboj. Pristali smo v Seatlu, mestu v državi Washington, ki leži na severo-zahodni obali ZDA, tik pod kanadsko mejo. Prva dva dni nas je motila velika časovna razlika, ki je znašala celih 9 ur, saj smo se pomaknili za ca. 11.000 km proti zahodu. Tako smo odpotovali iz Londona popoldne in tako le malo kasneje popoldne pristali v Seatlu.

Zgradba Združenih narodov v New Yorku.

Država Washington je bila naš prvi cilj, da spoznamo sadjarstvo v ZDA. Ze tu naj poudarim, da so razdalje med posameznimi kraji in mesti izredne in da je pravzaprav letalski promet glavni. Zato ni naključje, da že mnogi farmerji, ki živijo daleč proč od mest posedujejo majhne potniške avione. Tako smo s 13 sedežnim avionom odpotovali v središče washingtonskega sadjarstva v ca. 600 km oddaljeno YAKIMO in še po dveh dneh v prav toliko oddaljeno mesto WENATSCHKE. V državi Washington prevladuje proizvodnja jabolk, le nekaj je hrušk — skoraj izključno sorta viljamovka. Od jabolk je 70% sorte rdeči delišes in njenih spurov, ki so jih odkrili že na desetletje ter 30% sorte zlati delišes in njenih spurov. Klimatske in talne razmere so izredne za pridelovanje kvalitetnih jabolk in rad verjamem reklamam, da tod rastejo najkvalitetnejša jabolka na svetu.

Klima je izredno suha, saj pade le v zimskih 2—3 mesecih 100 do največ 200 mm padavin, vso dobo vegetacije pa praktično ne pade kaplje dežja. To sicer podražuje proizvodnjo v toliko, da je potrebno vsako njivo obvezno namakati, vendar ima druge izredne prednosti. Zaščita pred boleznimi in škodljivci se izredno poenostavi in poceni, izpiranja hranilnih snovi je minimalno, problemi s pleveli so mnogo manjši, vsak čas lahko s kakršno-

koli mehanizacijo stopijo v nasad. V zimskem času sicer nastopijo tudi razmeroma nizke temperature, ob cvetenju le redko, opremljeni pa so z velikimi električnimi propelerji, ki mešajo zrak.

Najmočnejši vtis je na nas napravila sorta zlati delišes, ki je izredno izenačena po debelini, kožica je popolnoma gladka in na sončni strani celo rdeča. Takšno barvo pripisujejo močnemu in dolgotrajnemu sončnemu vrenemu in večjim nihanjem temperature ponoči in podnevi.

Razdalje sajenja so večje kot pri nas, ker razpolagajo z velikimi pridelovalnimi površinami in ker uporabljajo veliko mehanizacijo v nasadih. obirajo izključno v tako imenovane velike zabojne ali box palete, v katere gre ca. 500 kg sadja. Te zložijo v hladilne komore, ki so skoncentrirane v mestih sredi pridelovalnih območij. V hladilnici presortirajo sadje in ga pakirajo v 10—15 kg kartonsko embalažo.

Videli smo sortiranje hrušk sorte viljamovka, ki je prav v času našega obiska zorela. Velik zaboj pripotuje po transporterju v bazen z vodo, ki ji dodajo 58% sodo, da hruške ne potonejo. Premikajoča voda potisne hruške na transporter, gredo skozi ogrevano komoro, da se osuše, nato jih opršijo z voščeno snovjo, da jih nato krtačke, med katerimi hruške potujejo še zgladijo do primerne sijaja. Vmes izločijo delavke vse neustrezne plodove, le zdravi in lepi plodovi pripotujejo na mizo, ki kroži. S te mize je 6 delavk pobiralo hruške in jih z neverjetno spretnostjo vsako posebej zavile v papir in odlagale v karton. Na kartonu je bilo zapisano več podatkov: šifra proizvajalca, številka delavke, ki je sortirala, število hrušk in teža. V primeru reklamacije je tako zelo enostavno najti krivca.

V državi Washington smo si ogledali tudi dve od petih najbolj znanih drevesnic v ZDA, in sicer drevesnico Van Well Nursery in S and Q. Vsaka pridelava letno 500.000—8.000.000 sadik, predvsem jablane. Tehnologija se le neznatno razlikuje od naše, imajo pa nekatere prednosti. Pred sajenjem najintenzivnejših kmetijskih rastlin — drevesnice, jagode, nekatera zelenjava — opravijo razkuževanje tal proti boleznim, škodljivcem in plevelom. V globino ca. 20 cm vbrizga stroj kemično snov (klorpektrin ali metilbromid), isti stroj pa prekrije zemljišče s tanko plastično folijo, da ima razvijajoči se plin dober učinek. Po ca. 70 urah poseben stroj pobere plastiko, ki ni več uporabna. Po treh tednih lahko sadijo rastline, ki imajo v tako razkuženih tleh izredne pogoje za razvoj. Razkuževanje opravljajo specializirani obrtniki, za razkuževanje 1 ha zaračunajo ca. 17.000 din, v zahodni Evropi stane enak postopek ca. 60.000 din.

Druga prednost drevesničarjev v državi Washington je izredno bogata zemlja, rdečkast pesek, ki je rečni nanos. Je izredno bogat s hranilnimi snovmi, da praktično ni potrebno gnojenje.

Tretja prednost je izredno spretna in izvežbana delovna sila, predvsem sezonski delavci iz Mehike, ki prodrejo po zahodni obali ZDA vse do najsevernejše države Washington. Efekt pri cepljenju je ca. 3-krat večji kot pri nas.

Naj kar na tem mestu omenimo tisto, kar nas je posebno na zahodni obali ZDA najbolj presenetilo. Izredni delovni efekt, ki nas prekaša za 3—5-krat pri posameznih delih. Delo opravljajo izredno vestno. Vsi težijo k racionalizaciji proizvodnje, da je proizvodni strošek čim nižji, da se bo tako farmer obdržal v močni konkurenci.

Pripravi blaga za trg posvečajo mnogo skrbi in časa. Videli smo velike skupine ljudi, posebno kasneje v Kaliforniji, ki so pakirale sadje in zelenjavo. Videli smo celo, da so ročno sortirali maline za zahteven trg, kljub visokim stroškom delovne sile. Drevesnico Van Well vodi 5 bratov, ki si delijo delo. Največjo skrb posvečajo odkrivanju novih sort, ki prinašajo preko sadik dobre dohodke.

Hektarski pridelki v sadjarstvu so visoki, saj se gibljejo od 5—8 vagonov na ha. Tako je seveda lastna cena nizka, da farmer ustvari še primeren dobiček pri nizki prodajni ceni (ca. 2,00 din za kilogram).

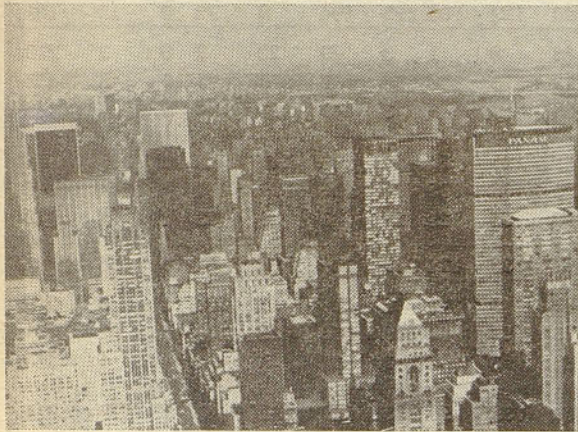
V državi Oregon smo si ogledali nasade lešnikov in verjetno najlepšo sadno drevesnico v ZDA — Carlton, ki jo vodijo trije bratje. Letna proiz-

(Nadaljevanje na 7. strani)

(Nadaljevanje s 6. strani)

vodnja sadik je ca. 800.000, poleg sadnih sadik vzgajajo tudi okrasno grmičevje. Sadike v veliki meri izvažajo v Kanado. Prav posebno ponosni so na sorte, ki so jih sami vzgojili in ki so patentirane.

Izreden vtis napravi na kmetijca Kalifornija, ki verjetno nima konkurence v pridelovanju sadja in zelenjave. Med Pacifikom in Skalnimi gorovjem se razprostirajo večje in manjše ravnine, na katerih v velikih kompleksih pridelujejo predvsem sadje in zelenjavo. Klima in tla sta odlična kot v državi Washington, vendar je še znatno topleje. Južno od San Francisca so ogromne plantaže oranž, limon, avokada, naša pozornost pa je bila usmerjena na pridelovanje jagod, ki je najintenzivnejša v okolici San Diego, blizu mehiške meje.

Pogled na New York s 102. nadstropja Empire State Buildinga.

Jagode gojijo na velikih površinah. S posebnim strojem oblikujejo ca. 40 cm visoke gredice, na katere posadijo 1-4 vrste. Na gredice sadijo zato, da je efekt pri obiranju večji. V gredico s kolutom odprejo špranjo, v katero ročno sadijo sadike. Po sajenju pa s srednje težkim valjarjem utrdijo sadike. Namakanje je do obiranja površinsko z razpršilci, ko pa se prične obiranje, namakajo v tleh, kamor potegnejo plastične trakove, ki imajo fine luknjice, iz katerih kaplja pri vsaki sadiki voda. Talno namakanje je v času obiranja ugodnejše, ker se ne morejo razvijati bolezni. Obiranje pričnejo v spomladanskih mesecih, obirajo pa jih približno 5 mesecev, zahvaljujoč klimi in sorti. Glavna sorta je TIOGA, v kraju Watsonville pa smo zasledili izredno sorto Z5A, ki je patentirana, patenta pa lastniki ne prodajo za noben denar. Hektarski pridelki so zahvaljujoč tako dolgemu obiranju izredni, celo do 10 vagonov na hektar. Po končanem obiranju takoj jagode zaorjejo in sadijo nove. Drevesnice, ki vzgajajo sadike jagod, so velike, saj posadijo v Kaliforniji ca. 300 milijonov sadik. Efekt pri obiranju je izreden, saj obiralec obere dnevno ca. 250 kg jagod, pri nas pa ca. 50 kg na dan.

Pri potovanju po Kaliforniji smo videli ogromne parcele paradižnika, solate, beluša, zelja, paprike itd. Paradižnik proizvajajo za predelavo — tak je brez opore, pobira pa ga kombajn v trenutku, ko je največ paradižnikov zrelih. Hektarski donos je ca. 7 vagonov. Paradižnik je tudi na opori, podobno kot pri nas, kjer ga obirajo za svežo potrošnjo.

Kjer ni namakanja, je Kalifornija puščava, porasla s suho travo, ki le nekoliko ozeleni v zimskih mesecih, ko pade malenkost dežja.

V okolici San Francisca smo v kraju Watsonville srečali naše rojake iz okolice Dubrovnika. V tem kraju je ca. 60 % prebivalcev naših izseljencev in njihovih potomcev.

Izreden vtis na nas je napravilo poznavanje našega jezika, pa čeprav že z močnim ameriškim naglasom. Njihova življenjska ugotovitev je: če bi doma delali kot tu, bi imeli doma prav tako Ameriko. Do podobnega zaključka smo prišli tudi mi. Delo, je poleg ostalih ugodnih pogojev pogojev, za visok življenjski standard v ZDA. Po vseh ZDA smo srečali enak delovni čas: od 8.—12. ure in od 13. do 17. ure. Sobote so dela prosti dnevi.

Iz San Francisca, ki leži na jugozahodu ZDA, smo odpotovali na severovzhod, v državo New York, kjer smo obiskali Cornell univerzo. Na poti, ki je trajala z letalom okrog 4 ure, smo občudovali razprostranjenost dežele. Vso pot je bil pogled skoraj enak: popolnoma ravne ceste po dolgem in počez delijo zemljišča v kvadrate in pravo-

kotnike, v katerem gospodari verjetno en farmar. Glavna pridelka sta koruza in pšenica.

V univerzitetnem središču Ithaca smo se temeljito spoznali z razvojem strojnega obiranja jabolč, vendar še stroj ni tako popoln, da bi ga lahko priporočali za prakso. Na univerzi smo spoznali izredno praktično usmerjen študij, saj praktično vsak študent razpolaga s svojim varilnim aparatom, stružnico, popolno mizarsko delavnico itd. Univerza ima svojega fotografa, tiskarno, ogromno knjižnico itd. Poleg državne univerze, na kateri študira 16.000 študentov, je v Ithaci, ki šteje 15.000 prebivalcev še privatna univerza, ki ima približno 6.000 študentov.

Izredno interesanten je bil obisk sortimenta jabolčnih sort v Genevi, ki je ameriško središče vzgoje novih sort. Dr. Way nam je razkazoval nasad, v katerem je po nekaj dreves 1500 sort jablan, ter 40 km vrst posajenih sejancev, ki so jih dobili s križanjem. Interesantne sejance presadijo v kolekcijski nasad, kjer jih opazujejo najprej nekaj let na 10 lastnosti, kot npr.: rodnost, odpornost proti boleznim in škodljivcem, okus, barve plodov, začetek rodnosti itd. Če pokaže sejanec dobre lastnosti, je po določenem dobi priznan za novo sorto.

Svoje potovanje smo zaključili s kratkim ogledom Washingtona in New Yorka, pot pa nas je vodila nazaj iz New Yorka čez Atlantik v Bruxelles ter dalje v Zagreb.

Ob tej priložnosti se moram zahvaliti kolektivu sadjarstva »MIROSAN« in skupnim službam, da sta mi omogočila, da se udeležim tega zanimivega in koristnega potovanja. Potovanje je na nas udeležence napravilo globoke vtise, posebno ustvarjalni in temeljit pristop k vsakemu proizvodnemu problemu.

Najbolj nas je presenetil izreden delovni efekt na vseh gospodarskih področjih.

V New Yorku smo seveda tudi srečali vse negativne strani ameriškega družbenega reda.

Po povratku domov smo si bili edini: povsod je lepo, vendar je najlepše doma.

Vid Korber, dipl. inž. agr.

Prodajam 56 arov 4 leta stare hmeljske žičnice z akacijevimi drogovi.

MARTIN KOLAR
ZGORNJE SELCE 17
PONIKVA PRI GROBELNEM

Se močan zamah, drsalni korak, počep in Stanka bo v cilju.

Del naše smučarske ekipe.

(Nadaljevanje s 6. strani)

pomoč, kar v prejšnjem stanju niso.

Jasno pa je bilo eno, da je svoje bivše pivske tovariše izgubil, od njih je bil zasmehovan, češ, bi ja spil kozarec vina, saj ti ne bi škodoval. Vendar te težave je prebrodil, premagal s tem, da je ljudem, ki so ga silili piti, jasno povedal in brez sramu, da je zdravljen alkoholik, ker je menil in to meni vsakdo, da biti zdravljene ni sramota, niti za njega samega, ne za kolektiv, niti ne za družbo. To se lahko istoveti, kot če rečemo, zdravil sem se za obolenjem srčnega infarkta.

Na koncu te svoje pripovedi bi želela povedati še naslednje: kot zdravljene obiskuje klub, ki se imenuje Klub zdravljenih alkoholikov. V njem sreča svoje znance z zdravljenja in z njimi izmenjuje mnenja. V primerih krize, ki pri vsakem po doglednem času nastopi po zdravljenju, mu pomagajo prebroditi krizo. Tudi žena oziroma njegova družina je član tega kluba in lahko povem, da vse žene, ki želijo, da njihovi možje ostanejo trdni abstinenti, hodijo z veseljem v klub.

Da pa je vse to veliko, vendar malo za abstinenta, če ne najde prave opore, oziroma razumevanja v delovni organizaciji. Mislim, da je v interesu naše družbe in nas samih, da pokažemo razumevanje bodisi za obravnavo alkoholizma nasploh, kakor tudi za zdravljenje samega ali alkoholika.

Osebo vem, da spremlja razpravo o temi alkoholizma ali alkoholika samega kot zdravljenca z zadržkom, z neprijetnim občutkom, vendar bo potreba prej ali slej, da se pričnemo soočati in delati tudi na tem področju aktivneje z željo pomagati človeku.

KORA

Mamino srce

Mlada Breda rada riše, kaj naj riše dobro ve. Rada bi, da si nariše toplo mamino srce.

Zopet Breda riše, briše, kak' naj riše da ne ve. Res ne zna, da si nariše zvesto mamino srce.

Očka bode poprosila, morda, morda, on kaj ve, le kako se naj nariše, oј to mamino srce.

Očka se ji le nasmehne in resnico ji pove, da še nihče ni narisal pravo mamino srce.

IVANKA PIRC

Hlapec

Vsak dan ga vidim z garami pred sabo: telo je zvito v dve gubi, otrpli roki držita leseni ročaj in gare poskakujejo po cesti.

Potem za dolgo izgine...

Stori se mrak in tam v mraku spet zagledam gmoto na cesti. Zenici vrtata v mrak in spoznata možaka. Zdaj telo še bolj sili v cesto, ena sama guba ga je in ta guba pred sabo tišči polne gare.

»Dober večer, gospod!«

Ne morem drugače nazvati možaka, v cesto upognjenega; preveč je žuljev na njegovih rokah in oči so skrite v eno samo brazgotino.

Pa se ta gmota ustavi; za hip se guba skuša zravhati in dvojje usahljenih oči nemo boljči v tujo postavo.

»Nisem gospod! Lahko noč.«

Noče biti gospod, zato ugovarja, upor je v gubi telesa. Približam se, pomagam tiščati gare, on pa:

»Le pustite, se boste umazali!«

Ne mara pomoči, ne spoštuje rok, ki so prebele z umazanim ročajem gar. In vendar ne odneham. Se potiskam gare in vprašam: »Kaj pa ste potem?«

Spet se za trenutek ustavi, spet se guba za hip poravnava.

»Hlapec, od rojstva do groba...!«

»Kje pa ste v službi?«

»Ne povem...«

»Zakaj ne?«

»Ker ni važno...«

»Koliko zaslužite?«

»On tišči gare svojo pot in trdovratno molči.«

»Petdeset tisoč. Starih mišlim.«

»Ne...!«

»Trideset?«

»Tako... Trideset tisoč. Vsak dan jurja. S hrano in stanovanjem. Pa sem kar zadovoljen. Moram biti... Zdaj pa pojdite. Lahko noč!«

»Lahko noč!« sem odgovoril, ko sem gledal njegovo drobno senco za prepolnimi garami... Vsak dan šestnajst ur, vsak dan od zore do mraka. Vem za »gospoda«, ki tolikšno mero v slabem dnevu pospravi. Pravi, da je njegova delovna ura vredna 60 novih dinarjev. In to z dobro hrano in pijačo. Pa ni srečen. In najbrž nikoli ne bo. Mož z garami pa je srečen, tako srečen, da se požvižga na opevano socialno razlikovanje. Tudi sam Sokrat je dejal: SAMO V DELU JE SREČA!

Prosim, zagalopirajmo s prepolnimi garami in bodimo srečni, srečni!

go Kumer

OP. STILO!

V Hmezadu so nas v pripeljanih balah hmolja več šopov avtomobilskih, taktorskih in drugih ključev.

Če jih pogrešate, se zglasite pri tovarišu Emilu Pinterju v Hmezadu, morda so med najdenimi tudi vaši.

HMEJAR

PRIMERJALNI PREGLED BOLEZNIN ZA OBDOBJE TREH LET

LETO	TOZD		Kmetijstvo Zalec	Kmetijstvo Smarje	Kmetijstvo Radlje	Sadjarstvo	Vrtnarstvo	Kooperacija	Mesnine	Mlekarna	Hmežad	Mešal. krmil	Strojna	Gradben.	Gostinstvo	Hladilnica	DS skupne službe	Podjetje
1972	Nesreče	st. primer	38	16	6	1	9	9	78	14	6	5	20	0	2	0	2	210
		izg. dnevi	564	203	12	0	110	104	1.301	349	221	144	205	0	38	0	12	3.260
		vrednost	21	6	1	0	4	3	37	9	6	3	11	0	2	0	1	105
	Bolez.	st. primer	518	143	58	25	51	58	522	120	47	46	78	0	68	0	88	1.836
izg. dnevi		5.657	1.954	559	263	468	965	5.910	1.427	680	420	1.007	0	1.320	0	976	21.685	
vrednost		137	45	10	5	16	41	141	50	14	11	32	0	32	0	41	582	
	Vsi primeri %		112	116	88	89	61	34	140	127	69	196	104	0	72	0	18	101
1973	Nesreče	st. primer	41	17	9	0	4	1	83	9	1	3	19	22	8	0	2	219
		izg. dnevi	1.077	558	76	4	80	161	1.719	173	164	376	142	579	299	0	48	5.456
		vrednost	44	9	3	0	4	1	60	9	7	3	9	21	9	0	4	182
	Bolez.	st. primer	615	131	74	40	186	58	721	145	70	50	109	147	73	1	119	2.481
izg. dnevi		8.535	1.635	1.301	533	2.251	1.817	11.499	2.186	795	694	1.017	4.726	1.682	17	2.644	32.115	
vrednost		208	47	21	12	47	40	198	55	21	21	43	59	33	1	61	909	
	Vsi primeri %		152	143	169	153	218	43	180	135	124	212	107	178	85	0	65	133
1974	Nesreče	st. primer	38	7	8	4	9	5	82	9	1	2	28	12	8	1	4	218
		izg. dnevi	704	358	88	83	185	121	1.308	99	84	339	353	88	148	5	81	4.051
		vrednost	36	7	5	3	11	10	83	8	5	3	26	4	8	1	1	216
	Bolez.	st. primer	642	157	80	19	109	59	802	138	96	33	147	222	83	1	126	2.714
izg. dnevi		8.832	2.285	1.246	278	2.622	1.174	10.705	1.528	1.290	347	2.280	2.233	2.168	6	2.557	39.551	
vrednost		340	103	32	16	76	56	448	79	69	28	126	70	58	1	74	1.572	
	Vsi primeri %		146	113	176	92	134	46	196	113	132	129	143	231	94	28	72	140
% v povprečju			136	124	144	111	137	41	172	125	108	179	118	201	83	9	51	124

HMELJAR

1976/3

PRILOGA HMELJARJA

VERTICILIJ, FUSARIJ IN FITOFTORA V HMELJIŠČIH SAVINJSKE DOLINE

DOLINAR Marta, dipl. biolog.

UDK 633.819:632.4

V zadnjih letih »odkrivamo« zaskrbljujoče pogosto pojav novih ali razširitev doslej komaj poznanih bolezni na hmelju. Tako smo leta 1970 zabeležili pojav botritisa na hmelju, ki ga doslej nismo poznali. Na nekaterih novih sortah zapažamo v času cvetenja in storžkanja pepelasto plesen, ki smo jo v prejšnjih letih videli samo na divjem hmelju. V letu 1974 smo ugotovili v hmeljiščih verticilij in fitoftoro. Vse našete bolezni so tako imenovane bolezni »visokega standarda« in so razen botritisa in pepelaste plesni vse zemeljske glivice. V zadnjem času postajajo zemeljske glivice v razvitem kmeljistvu vse pomembnejše in se v intenzivni rastlinski proizvodnji pojavljajo v vse večji meri. Kljub vsestranskemu proučevanju jih ne znamo uspešno zatirati, ampak poznamo le nekatere preventivne ukrepe, s katerimi jih le omejujemo.

Fusarij ali suha trohnoba korenike, je pri nas že dolgo znana, vendar smo se srečali z njo bolj poredkoma. V zadnjih letih pa jo najdemo vse pogostejše na savinjskem goldingu, posebno pa na sortah aureore in atlas. Kot bomo kasneje videli, se manifestira v najrazličnejših oblikah.

Verticilij ali ovelost hmelja se je pojavila v naših hmeljiščih v letu 1974 v precejšnjem obsegu predvsem na sorti aureora. V istem letu smo zabeležili fitoftoro ali črno gnilobo korenin kot jo imenujejo Angleži. Ugotovili smo jo v nasadu atlasa v Grižah.

Vse tri omenjene glivice žive v zemlji, lahko kot paraziti ali saprofiti. V uravnoteženih pogojih niso nevarne, če pa se zaradi spremenjenih ekoloških pogojev prerazmnože lahko ogrožajo gojene rastline. Infekcijski potencial se poveča, čim grobo posežemo v ravnotežje, ki vlada v naravi. Infekcijski potencial glivice se poveča tudi z uvajanjem rastlin, ki so na nje občutljive.

Vse tri glivice imajo možnost prekomernega razvoja, ker lahko živijo tudi kot saprofiti. Posebno pa velja to za verticilij, ki se razvije na vseh odmrlih delih rastlin in na njih močno fruktificira. Obenem pa ima širok krog gostiteljev, med njimi tudi mnoge plevelce. Na plevelih se razvija, ne da bi rastline kazale simptome obolenja. Izmed treh glivic je najbolj nevaren, tudi zaradi tega, ker ostane v zemlji še mnogo let potem, ko smo odstranili rastlino gostiteljico. Tvori trajne organe — sklerocije in trajni micelij, ki so zelo odporni.

Hmelj je večletna rastlina, nasadi trajajo povprečno 10 let. V Savinjski dolini se goji že 100 let. Posebno v zadnjem času gojimo hmelj več ali manj na istih površinah. Marsi kje bi lahko govorili celo o monokulturi. O kolobarju pri hmelju v Savinjski dolini skoraj ne moremo govoriti, saj hmeljišče že po dveh letih, ko smo prejšnjega opustili obnovimo ali pa celo sadimo hmelj na hmelj. Pravi kolobar pa je eden izmed važnih ukrepov proti pretiranemu razvoju zemeljskih škodljivcev ali bolezni. Pri nekaterih glivicah zadostuje, da vsaj na eno leto menjamo posevek, pri večini pa so potrebna 4 leta, da se glivica omeji. Pri verticiliju pa je potrebno najmanj 6 let, da se zopet izpostavi ravnotežje.

Ni se torej čuditi, da je v hmeljiščih Savinjske doline več in več obolenj, ki jih povzročajo zemeljske glivice, tipične posledice »visokega standarda«. Z najrazličnejšimi posegi skušamo iz rastline iztisniti čim večje pridelke. Pogosto pa se zgodi, da hmelja ne moremo učinkovito zavarovati pred nevarnimi boleznimi in škodljivci.

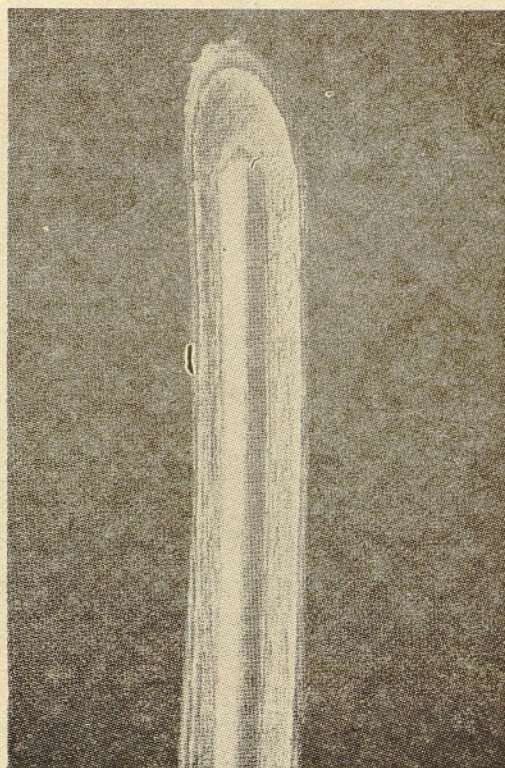
Znaki obolenosti pri verticiliju, fusariju in fitoftori

Verticilij, fusarij in fitoftora na hmelju povzročajo simptome, ki se na hitro težko ločijo med seboj: Listi najprej rumenijo od spodaj navzgor, se sušijo, nato propadejo stranske panoge, trta in vsa rastlina. Vendar pa so v simptomih in načinu življenja med njimi bistvene razlike.

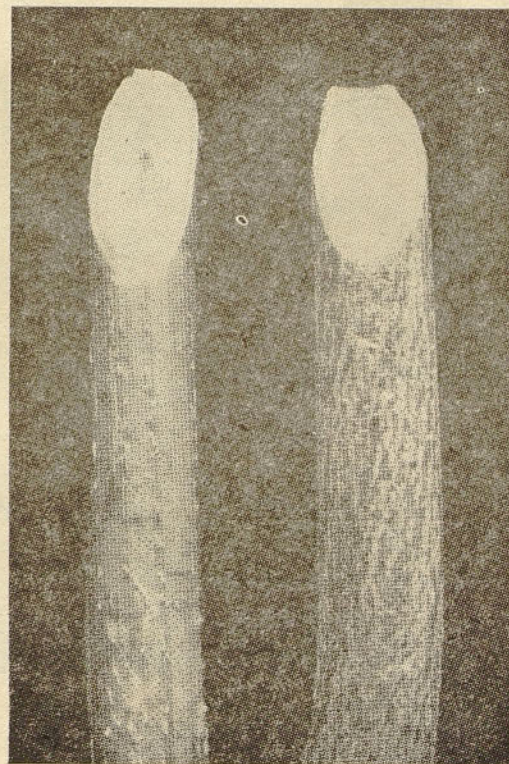
Verticilij in fusarij sta pravi traheomikozi. Ugotovili so celo, da tvorita iste encime ki jima služijo pri prodiranju v gostitelja, ter proizvajata iste toksine in tvorita tile, ki maše prevajalno tkivo. Tudi okužba se pri obeh vrši skozi koreninice. Razlika med njima pa je v tem, da se fusarij naseli na prehodu med koreniko in trto. Na tem mestu postane tkivo nekrotično. Tkivo daje videz suhe trohnobe od tod tudi ime fusariju. Obolela trta se z lahkoto odtrga od korenike in na tem delu močno stanjša. Trta se drži korenike le v strženu in deloma floemu. S tem je prekinjen tok vode in hranilnih snovi. Asimilati se na spodnjem delu trte kopičijo in trta precej odebeli. Najsigurnejši znak, da

imamo opravka s fusarijem je ta, da se trta z lahkoto odtrga od korenike ter zoženi del na pretrganem mestu. Pri verticiliju in fitoftori tega pojava ni. Z lahkoto pa ugotovimo, če gre za verticilij tako, da trto v višini ca. 1 m prerežemo in razpolovimo. Prevajalno tkivo je svetlorjavno obarvano. Poleg tega pa so trte, obolele z verticilijem značilno odebeljene in imajo nagubano skorjo. Take trte pa najdemo tudi čeprav rastlina niti ne veni niti suši in je na videz popolnoma zdrava. Korenine so tako pri fusariju kot pri verticiliju zdrave. Korenika pa je pri fusariju na prehodu obolela. Za verticilij je tudi značilno, da listi, ki so poškodovani odpadejo, če se jih rahlo dotaknemo.

Simptomi, ki so skupni vsem trem glivicam se pojavijo konec julija. Fusarij pa se v pogojih Savinjske doline lahko pojavi že v juniju, ko so trte že precej tanke. Naseli se prav tako na prehodu iz korenike v trto, vendar napreduje proces propadanja hitreje. Najprej rumenijo listi — to fazo navadno prezremo — nato se posuše robovi in ves list. Trta hitro propade in črni. Tako opazimo suhe le posamezne trte in le redko cele rastline. Poznamo pa še tretjo obliko fusarija, ugotovili smo jo pred leti v goldingovem nasadu v Trnavi in Kasaze. Fusarij se naseli na trtah v višini 1,5–2,5 m. Na tem delu trta strohni in propade. V začetku avgusta, smo v dveh nasadih aureore ugotovili še zanimivo okužbo s fusarijem. Na videz rastline

Trta obolela z verticilijem
(Po Kohlmannu)

Zdrava in z verticilijem obolela trta. Skorja pri oboleni trti je močno nagubana
(Po Kohlmannu)

niso kazale znakov venenja ali sušenja, pač pa so bile odebeljene samo trte na spodnjem delu ter nekoliko zožene na prehodu v koreniko. Okuženih je bilo skoraj 50 % trt.

Fusarij se naseli na prehodu trte v korenino

Za vse oblike fusarija pa je značilno, da se navadno na okuženem mestu pojavijo rožnatobeli kupčki spor, s katerimi se glivica širi. Pri nas gre za *Fusarium oxysporum*. Druge poznajo še *Fusarium sambucinum*, ki se naseli le na koreniki.

Phytophthora sp. (ne vemo ali gre za *Phytophthora cactorum* ali *citricola*) se naseli na koreninah in koreniki in sicer na skorji. Na koreninah se pojavijo lise nekrotičnega tkiva, ki se vedno bolj širijo. Ta mesta potem-

najdemo nekoliko več na atlasu in aurori. Fusarij, ki se pojavi kasneje konec julija in se posuši vsa rastlina je precej pogost v atlasu in aurori, najdemo ga tudi v goldingu.

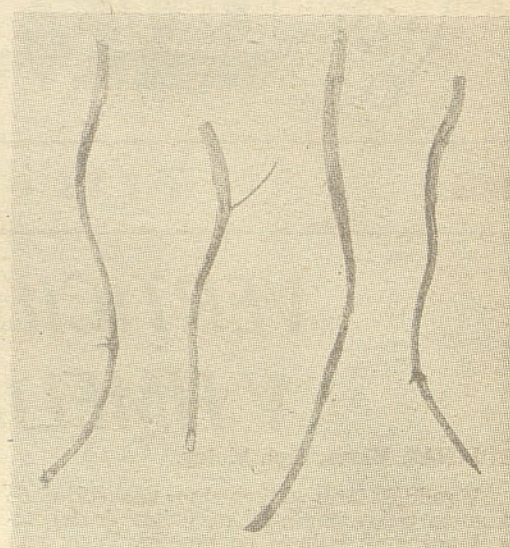
Fitoftoro smo ugotovili le v enem hmeljišču sorte atlas v Grižah 1. 1974. Pojavila se je zelo intenzivno, saj je bilo obolelih ca. 12 % rastlin. V letu 1975 je okužba tako napredovala, da je bilo obolelih ca. 20 % rastlin. V tem letu smo nasad zmapirali, da bomo videli, kaj se bo z rastlinami zgodilo.

Verticilij je, kot vemo, zavzel večji obseg. V letu 1974 se je pojavil skoro v vseh 2. in 3. letnih nasadih aurore. Za prvo leto se je pojavil zelo intenzivno. Našli smo ga v ca. 28 ha, le na 6 ha verticilija nismo ugotovili. Pregledali smo tudi nasade drugih sort v bližini obolelih auror in ugotovili verticilij v Strmcu in Ptuj v goldingovem nasadu in v Dornavi v atlasu. Našli smo le nekaj odebeljenih trt. V letu 1974 je bil najmočnejši pojav verticilija v Strmcu, Arclinu in Podvinu. V teh nasadih so se nekatere rastline tudi sušile. V letu 1975 se je verticilij pojavil površinsko v večjem obsegu, ker so oboleli še nasadi, ki so bili v letu 1974 prvoletni. Po intenzivnosti je bil pojav šibkejši, razen v nasadu v Petrovčah, kjer je bilo dosti obolelih trt in nekaj suhih rastlin. Verticilij smo našli na ca. 47 ha hmeljišč. Aurore pa je posajeno 77 ha. Od tega je posajeno v lastni proizvodnji 58 ha, polovico je obolelih. V kooperaciji je posajeno ca. 19 ha in je od tega obolelo 12 ha hmeljišč. Pojav verticilija je bil znatno močnejši v kooperaciji, v hmeljiščih, ki so bujna in domala vsa močno gnojena z dušikom. (Tabela 1)

Pogoji za razvoj verticilija so bili v letu 1974 zelo ugodni. Leto je bilo hladno in mokro. Manj ugodno je bilo leto 1975. Bilo je sicer mokro, a razmeroma toplo. Temperature tal so bile v letu 1974, v maju in juniju nižje kot v letu 1975.

Kaj lahko storimo proti verticiliju, fusariju in fitoftori?

Glivice: fitoftora, verticilij in fusarij žive v zemlji in je zaradi tega njihovo zatiranje povezano z velikimi težavami. Trenutno ni na voljo sredstva, s katerim bi učinkovito

Fusarij se naseli v višini ca. 1,5 m

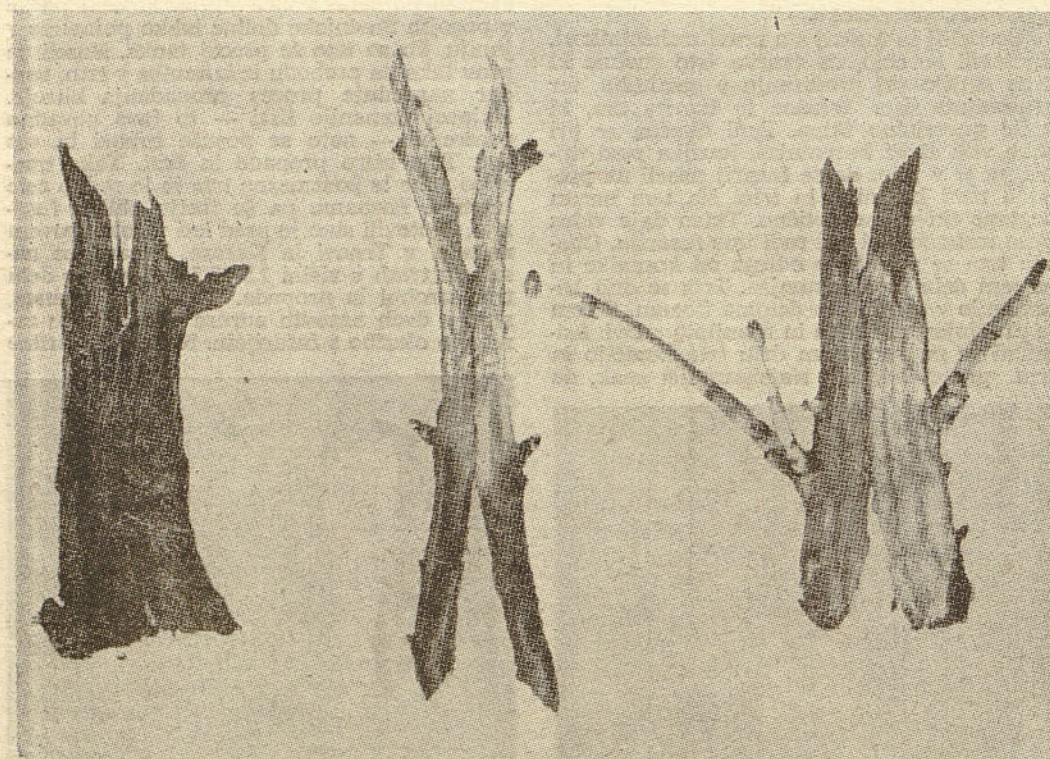
preprečili pojav in širjenje glivic. Proti verticiliju so preizkusili ca. 150 preparatov, med katerimi so bila sredstva za razkuževanje zemlje, npr. formalin, vapon, ditrapex ter sistemski pripravki kot benomyl in podobni.

S temi sredstvi so nekoliko izboljšali zdravstveno stanje hmeljišč, vendar razvoja glivice niso mogli preprečiti, čeprav so nekatera pokazala dobro delovanje proti verticiliju na rastlinah posajenih v lončkih.

Pomemben ukrep pri preprečevanju razvoja zemeljskih glivic je pravilen kolobar. V hmeljiščih ga je težje izvesti, ker je hmelj večletna kultura. Morali pa bi paziti pri obnovi hmeljišč, da ne bi prehitro ponovno sadili hmelj. V kolobar bi morali vključiti rastline, za katere vemo, da jih omenjene glivice ne napadajo. Z verticilijem okuženo hmeljišče saniramo, če ga posejemo najmanj za šest let s travo.

Tudi z nekaterimi agrotehničnimi ukrepi preprečujemo prekomeren razvoj zemeljskih glivic: uredimo vodni režim v tleh. Hladna in zbita tla pospešujeta razvoj zemeljskih glivic, posebno verticilija. Prezračevanje tal je eden izmed dejavnikov, ki ga ne kaže zanemariti. Pleveli, ki so gostiteljice verticilija prav tako kaže odstranjevati. Pomemben dejavnik v razvoju glivičnih bolezni je pravilno gnojenje. Prevelike količine dušika zmanjšujejo odpornost rastlin. S poizkusi so dokazali, da se je infekcijski potencial verticilija močno zmanjšal, če so zmanjšali dozo dušika, ne da bi trpel pridelek.

Z dosledno rastlinsko higieno se da omiliti širjenje bolezni. Naslednji ukrepi veljajo zlasti za verticilij: Za sajenje in dosajevanje se morajo uporabljati sadike iz zdravih hmeljišč. Vsak proizvajalec je dolžan javiti pristojnim organom če opazi simptome venenja. Rastline, ki med vegetacijo propadejo bi mo-

S fitoftoro obolela in zdrava trta na prehodu v korenino (Po Christie-ju)

nijo in so vlažna, lahko pa skorja odpade in se pokaže belo lesno tkivo. Fitoftoro imenujejo tudi »črno gnilobo« korenin. Tkivo nekrotizira tudi na trti, v višini 20–30 cm podobno kot pri fusariju. Če skušamo odtrgati trto, odtrgamo tudi nekoliko korenike.

Razširjenost fusarija, verticilija v hmeljar-skem področju Savinjske doline

Zaradi fusarija posušenih trt, najdemo v juniju kar precej. Ne moremo pa trditi da bi bile posebne razlike med sortami, morda ga

Gnojenje z dušikom v nasadih aurore leta 1975

Tab. 1

Lastnik hmeljišča	Sorta	Površina v ha	Poraba čistega N v kg/ha	Pojav verticilija v letu 1975
NAVODILA				
INSTITUT — Žalec	Aurora	3,00	200	
KK — HMEZAD (pokopališče)	Aurora	5,07	230	ne
JELOVSEK — Petrovče	Aurora	1,23	266	ne
JEZOVIK — Podvin	Aurora	0,64	345	da
ZAGORIČNIK — Podvin	Aurora	1,20	299	da
GMAJNER — Arclin	Aurora	0,51	440	da
			333	da

rali, ne glede na to ali gre za fitoftoro, verticilij ali fusarij odstranjevati in požgati. Posebno pa velja ta ukrep za verticilij, kajti vemo, da je vsa rastlina okužena z verticilijem, ko rastlina odmre, glivica fruktificira po vseh delih. Zato je po obiranju zelo važno rastlinske ostanke dobro kompostirati, posebno zato, ker je v resnici dosti več rast-

lin obolelih, kot jih kaže znake vnenja. Pri 60° C pa se uničijo tudi trajni organi za razmnoževanje.

Vsi navedeni ukrepi pa dajo le delen uspeh, ki pa je tem večji, čim več ukrepov upoštevamo. Najuspešnejši način, s katerim se borimo proti rastlinskim boleznim, pa je vzgoja tolerantnih in resistantnih sort.

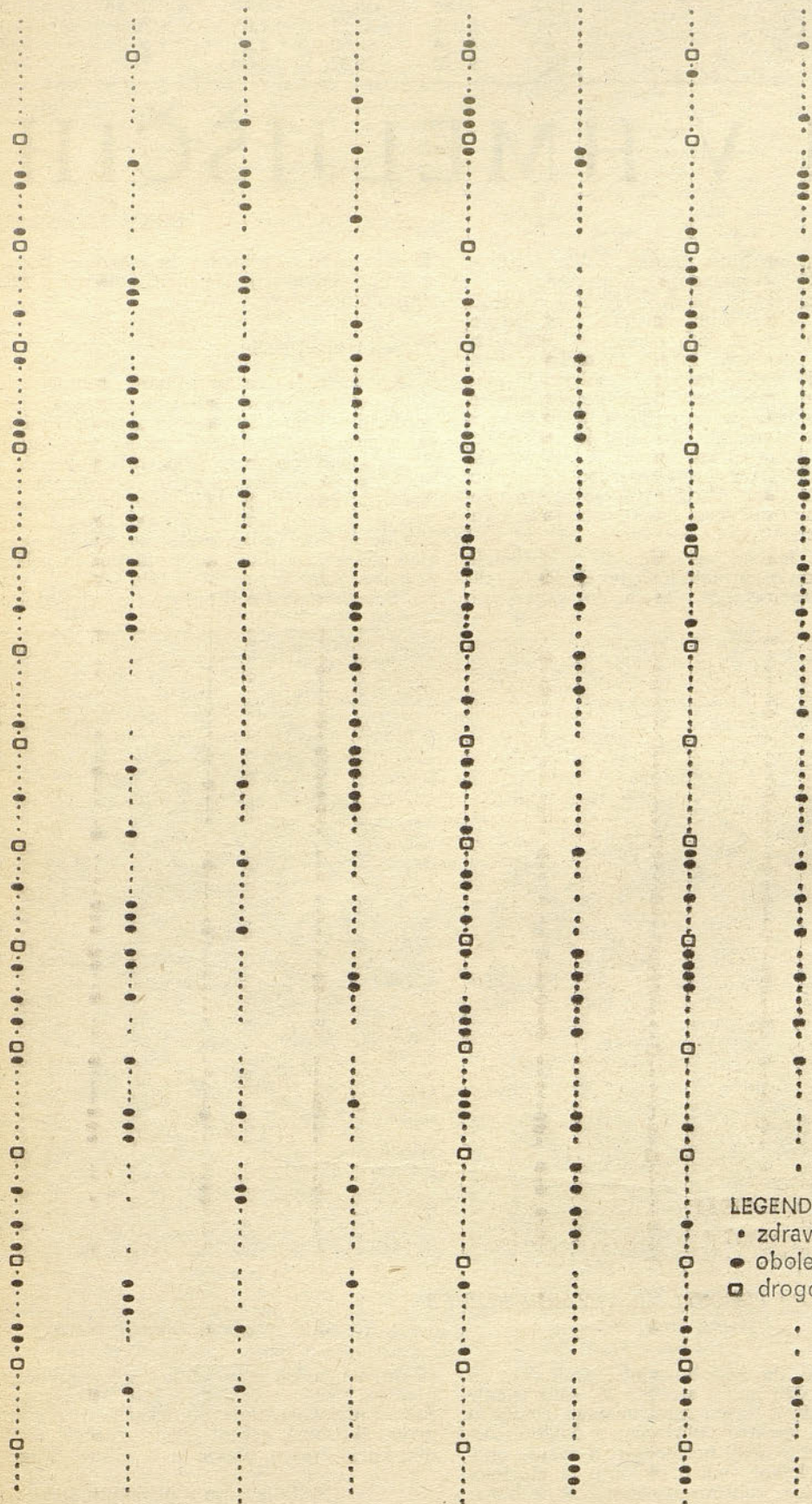
Dr. Tone Wagner, dipl. ing. agr.

Mezdra - surovina za kompost

UDK 633.819:631.879

Razširjenost fitoftore v nasadu triletnega atlasa v Grižah

PHYTOPHTORA SP. GRIŽE, ATLAS 1975 (20% obolelih rastlin)

LEGENDA:

- zdrave rastline
- obolele rastline
- drogov

Mezdra je odpadni produkt v usnjarnah, kjer danes povzroča mnogo problemov. Je labilnega obstoja, povzroča smrad in je tudi vir infekcij. Od surovine predstavlja 15—30 %. Mezdra je vlečljiva, zdrizasta substanca, s precej vode (ca. 80 %), a suha snov je bogata na maščobah in beljakovinah. Usnjarska industrija želi, da ta odpadke čimprej odstrani iz proizvodnega procesa, zato se danes mezdra odlaga in pokriva z zemljo v bližini usnjarn ali pa jo odvažajo okoliški kmetje, jo zaoravajo na njivah ali z njo gnoje travnike. V praksi se je gnojenje z mezdro dobro pokazalo, seveda če izvzamemo drago in težko manipulacijo pri gnojenju. Mezdra je v vlečljivih trakovih, težka zaradi vode, kar povzroča drag transport. V suhi substanci vsebuje 6—10 % masti, 5 % pepela in 12 % dušika (t. j. 75 % beljakovin). Je na dušiku zelo bogat odpadke in zato zelo interesantna surovina za organsko gnojilo. Dušik je v organski obliki, v obliki beljakovin. Te pri razpadu prehajajo v organske dušične spojine, ki so v tleh počasi delujoče in se v tleh manj izpirajo kot mineralna dušična gnojila. Vendar je razkroj mezdre zaradi velike količine vode, masti in beljakovin zelo počasen in neprijeten. Običajno prevladujejo anaerobni procesi gnitja, ki jih spremlja smrad in zato je nekontroliran razkroj mezdre škodljiv za čisto in zdravo okolje.

Zaradi velike količine dušika je mezdra interesantna surovina za proizvodnjo substratov za gnojenje rastlin, ki jih dobimo s kompostiranjem. Za zagotovitev ugodnih pogojev kompostiranja uporabimo dodatke, ki so revni na dušiku in vsebujejo malo vode. Tako lahko reguliramo za mikrobiološke procese primerno vlago in primerno razmerje C/N.

Inštitut za hmeljarstvo v Žalcu je že pred leti raziskoval kompostiranje mezdre in je za dodatek mezdr uporabil različne odpadke kot hmeljevino, žagovino, lesene ostružke in lignitni prah. Poskusna kompostiranja smo izvajali na prostem, v volumnu nekaj m³ in kupe smo pokrili s plastično folijo.

Za kompostiranje mezdre s hmeljevino smo uporabili 4400 kg mezdre in 2800 kg hmeljevine. Po 21 dneh smo kup prezračili. Dobili smo izenačen produkt, brez znakov, ki so značilni za mezdro. Nasprotno proizvod kompostiranja je bil prašnat, nekoliko strukturen in primerno vlažen. Bogat je bil z dušikom, saj se je dal sejati in mleti. Vonj je bil ugoden in ko smo fermentacijo nadaljevali še en mesec, je bil produkt brez vonja po mezdr, bil je podoben vonju humozne zemlje. Končni produkt je vseboval 16,18 % vode, 54,62 % pepela, 2,53 % N₂, 21,50 % C in razmerje C/N je bilo 8:5. Organsko gnojilo, proizvedeno v procesu fermentacije mezdre in hmeljevine se odlikuje z malo količino vode, visoko količino dušika in ugodnim razmerjem med ogljikom in dušikom.

Vegetacijski poskus, ki naj bi pokazal vrednost produkta za rastlino, smo izvedli v loncih. Za testno rastlino smo vzeli ječmen in za kontrolo kremenčev pesek. Vrednotili smo 3 kombinacije: kontrola (kremenčev pesek), mešanica 40 % organskega gnojila in 60 % kremenčevega peska ter samo organsko gnojilo. Vpliv na rast rastline smo ugotavljali na osnovi proizvedene rastlinske sušine. Če je dala kontrola 100 %, smo pri mešanici gnojila in kremenčevega peska dobili 119 %, a pri samem kompostu iz mezdre kar 150 % suhe snovi rastlin. Iz tega primerjalnega vegetacijskega poskusa lahko zaključimo, da ima kompost, pridobljen iz mezdre tudi precejšnjo gnojilno vrednost.

Kot drug primeren odpadke za kompostiranje z mezdrom smo smatrali lesne ostružke, ki ostajajo pri izluženju tanina in so velikosti 1–2 cm. Analiza je pokazala, da vsebujejo 59,53 % vlage in 0,79 % pepela. Razmerje C/N je široko in znaša 338. V suhi snovi smo ugotovili le 0,154 % N in 47,209 % C. Fermentacija v kupu je tekla počasi in temperatura se je počasi dvigala. Surovino smo pustili fermentirati več kot 2 meseca, ko smo ugotovili rezultate. Po tem času je mezdra izgubila svojo konzistenco, ni bila več vlecljiva ampak suha in prašnata. Lesni ostružki pa so bili le malo načeti in so obdržali svoj izgled. So odporni na fermentacijo in niso primeren dodatek za kompostiranje mezdre. Služili so le povečanju površine in poroznosti kompostnega kupa, kar je omogočilo hitrejši razkroj mezdre ob večjem dostopu zraka. Uspeh poskusa bi bil večji, če bi bili lesni ostružki zmleti v drobnejše delce in zmešani z mezdrom v enotno maso, skratka primernejša bi bila žagovina.

Pri kompostiranju mezdre z žagovino smo kompostni kup sestavili tako, da je bila zagotovljena praktično primerna vlažnost in dovoljna zračnost mešanice. Podobno smo izvedli tudi kompostiranje mezdre z lignitnim

prahom. Žagovina, manj pa danes lignitni prah sta odpadka, ki se lahko koristno uporabita v ta namen. Sam proces kompostiranja je tekel zelo ugodno in po enem mesecu je bila fermentacija končana, ne da bi kup prezračili. Vsekakor bi zračenje prispevalo k skrajšanju časa kompostiranja. Produkta, ki smo jih poimenovali HOB COM 1 in HOB COM 2 vsebujeta ca. 40 % vode, za suho snov pa je značilen sestav, ki je tipičen tudi za substrate, ki se danes uporabljajo za gnojenje rastlin, a so proizvedena na osnovi šote. Kislost in vsebnost elementov rastlinske hrane so regulirani z mineralnimi dodatki. Dosedanja informativna uporaba ne daje nega-

tivnih rezultatov, potrebno pa bo izvesti tudi ekzaktne vegetacijske poskuse.

Uporaba komposta je za produktivnost rastlinske proizvodnje zelo pomembna, pa čeprav ga danes uporabljamo le za sajenje in presajanje v vrtnarstvu. Samo v hmeljarstvu ga letno potrebujemo preko 2000 m³ in brez načrtne priprave surovin ga ne moremo zagotoviti. Z njim bi pomembno dvignili pridelke, saj bi nežni rastlinici zagotovili primerne talne pogoje.

S to informacijo smo želeli seznaniti širši krog strokovnjakov o naših raziskavah na tem področju sočasno pa podati očiten primer, kako nam odpadki lahko služijo za surovine.

Primerjalni sestav nekaterih organskih substratov

Organski substrat	pH	Žarozguba	% C	% N ₂	mgP ₂ O ₅	mgK ₂ O
HOB COM 1	4,86	49,53	23,48	1,20	24,2	11,6
HOB COM 2	5,24	43,84	16,25	0,96	21,8	11,6
HUMOVIT L	6,44	51,88	23,22	1,69	> 70,0	> 70,0
HUMOVIT K	6,05	42,18	18,50	1,25	69,0	> 70,0
TOR BON	4,80	93,50	29,37	2,08	71,0	> 70,0

HERBICIDI V HMELJIŠČIH

KAC Miljeva, dipl. ing. agr.

UDK 633.819:632.954

Pred 12 leti smo pisali v Hmeljarju o preizkušanju herbicidov v hmeljiščih in sicer za uničevanje semenskih in trajnih plevelov in o arboricidih za uničevanje nepriznanih hmeljnih rastlin v matičnjakih in za uničevanje divjega hmelja. Priporočila, ki smo jih takrat dali hmeljarjem, so temeljila na večletnih poizkusih v hmeljnih nasadih na različnih tipih tal. V 12 letih so si herbicidi utrli pot v prakso, zlasti v družbeno proizvodnjo, manj pa v kooperacijo. Vse večje pomanjkanje delovnih moči pa potiska herbicide tudi v privatni sektor. V 12 letih smo si s herbicidi v hmeljiščih nabrali precej izkušenj, žal včasih tudi grenkih, razen tega so se herbicidom za uničevanje plevela pridružili v hmeljiščih tudi desikanti za uničevanje odvečnih talnih poganjkov.

uspeh pri zatiranju plevela. Zahteva pa od njega boljše poznavanje pripravkov.

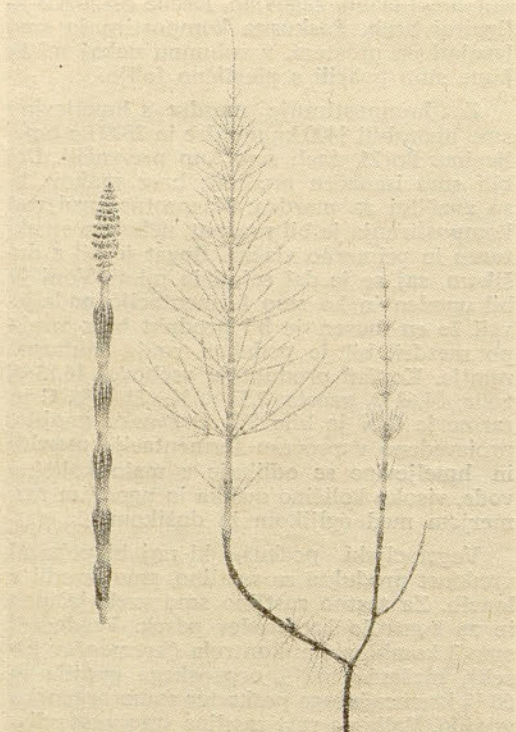
Pogosta uporaba istih herbicidov povzroči evolucijo posameznih plevelnih vrst. Do nedavnega redki in zato nenevarni pleveli se masovno razmnože in jih je težko uničiti. Tako se je v žitih razpasel smolenc, ki smo ga pred uporabo herbicidov komaj upoštevali. V mnogih žitnih poljih se je razbohotil gluhi oves, katerega zatiranje je zelo težko in drago. V koruzi imamo več in več opraviti s poletnimi travami, kostrebo, srakonjo, muhvičem. Tudi v hmeljiščih so se razmnožile poletne trave, predvsem kostreba in muhvič ter slak.

Vsa ta dejstva nas silijo, da se obširneje pogovorimo o herbicidih za hmeljišča, ki jih moramo, kakor tudi plevela, dobro poznati,

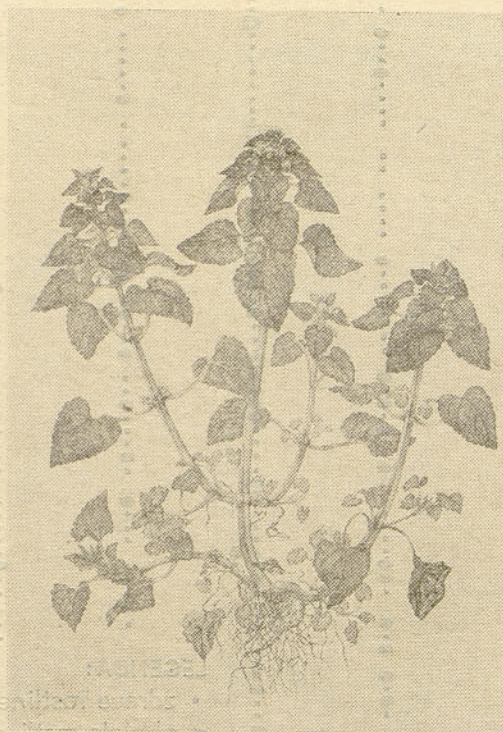
še zelo skrbno pripravo in nenehno pozornost pri delu, kajti opraviti imamo z zelo aktivnimi sredstvi.

Pleveli v hmeljiščih

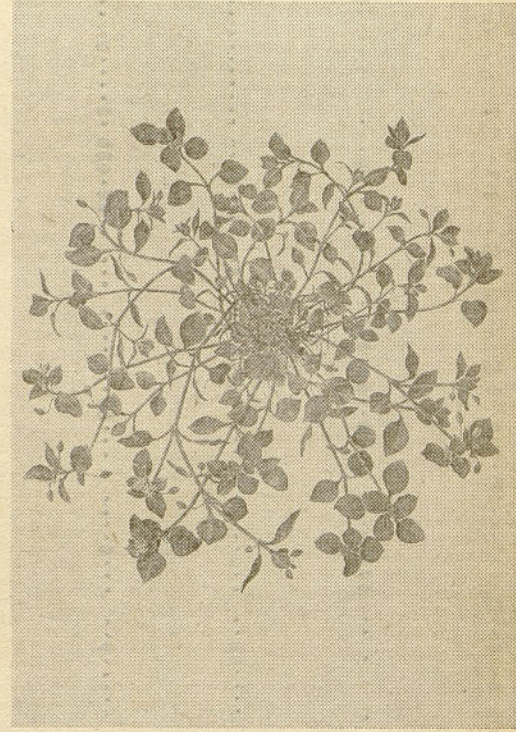
Kot v drugih nasadih imamo v hmeljišču veliko vrst plevelov vendar so samo nekateri med njimi zelo razširjeni in zato nevarni in le nekatere težko uničujemo. Ko smo začeli delati s herbicidi nam je od trav povzročala večje težave le pirnica in tu in tam plazeča šopulja. Pirnica je bila splošno razširjena skoraj v vseh hmeljiščih. Od širokolistnih trajnic je bilo veliko osata, na vlažnih zemljah gabeza, pa tudi plazeče zlatice in veliko koprive. Manj kot sedaj je bilo ščavja in slaka. Seveda smo imeli opravka z velikim šte-

Njivska preslica

Mrtva kopriva

Navadna zvezdica ali kurja čreva

TRIJE NAJBOLJ POGOSTI NE NEVARNI PLEVELI

Kemična industrija je v tem času dala na tržišče tudi nove herbicide, kar omogoča kmetovalcu preciznejšo izbiro in s tem boljši

če hočemo, da nam bodo olajševali delo ne pa povzročali samo stroške ali celo izpade v proizvodnji. Razen vsestranskega znanja o načinu in spektru delovanja, o dolgotrajnosti in selektivnosti herbicidov, o načinu uporabe teh, kakor tudi o biologiji in morfolo- giji plevelov, zahteva tretiranje s herbicidi

vilom semenskih plevelov kot so: rogovilček, metlika, razne vrste dresni, ščir, njivska gorjušica, njivska redkev, potočkarka mrtva kopriva, škrbinka, zebat, grint, mleček, jetičnik, kurja čreva, plešec in še mnogi drugi.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

OBJAVLJAMO PROGRAM RAZVOJA HMELJARSTVA Poslovne skupnosti za hmelj Slovenije za obdobje 1976—1980. Program je sestavila tričlanska komisija in ga posredujemo v razpravo in dopolnitev. Člane poslovne skupnosti in hmeljarje naprašamo, da program razvoja pregledajo in morebitne pripombe posredujejo Poslovni skupnosti za hmelj v Zalec.

ing Vinko Kolenc

PROGRAM RAZVOJA HMELJARSTVA SLOVENIJE ZA OBDOBJE 1976—1980

UVOD

S tem programom razvoja se slovensko hmeljarstvo vključuje kot sestavni del v republiški srednjeročni program razvoja kmetijstva in živilske industrije SRS za obdobje 1976—1980.

Osnovni namen programskih izhodišč je v tem, da se ta proizvodnja izvleče iz zelo resne krizne situacije, v katero je zapadla v zadnjih letih in da se ji povrne njeno, nekoč zelo pomembno mesto, ki ga je imela v naših domačih gospodarskih tokovih in v mednarodni menjavi.

I. SEDANJE STANJE

Jugoslovansko in slovensko hmeljarstvo je v zadnjih letih zapadlo v resno krizo predvsem zaradi svoje pretežno izvozne usmeritve. Naša mnogo nadpovprečna interna stopnja inflacije je imela za posledico takšen porast proizvodnih stroškov, da ga zunanje tržišče ni več priznavalo.

Na področju zniževanja proizvodnih stroškov je bilo v zadnjih nekaj letih storjenega zelo veliko, kar najbolje ilustrirajo naslednji podatki: od leta 1972 do 1975 je narasla cena mineralnih gnojil za 2,5-krat, zaščitnih sredstev za 3-krat, osebni dohodki so se povečali za 2-krat, povprečni proizvodni stroški pa le za 1,4-krat. Zaradi povečanja storilnosti dela, kot rezultat modernizacije proizvodnje hmelja v zadnjih letih, so skupni proizvodni stroški naraščali znatno počasneje, kakor cena sredstvom za proizvodnjo. Kljub temu pa

so zadnji dve leti le dobro organizirani hmeljarski obrati lahko hmelj proizvajali na meji rentabilnosti, vsi ostali pa z izgubo. In če k temu dodamo še neustrezno kreditno politiko, je razumljivo, da je interes za hmeljarsko proizvodnjo upadel pri večini družbenih obratov, še predvsem pa pri zasebnikih — kooperantih. To pa je imelo že do sedaj zelo neugodne posledice za razvoj hmeljarske proizvodnje. V letu 1974 zastavljen srednjeročni program razvoja hmeljarstva (1974—1978) se je pokazal v takšni situaciji neizvedljiv. Izvršili smo ga skoraj v celoti v planirani nabavi strojev za obiranje, ker brez njih zaradi pomanjkanja delovne sile enostavno pridelka ne bi mogli več pospraviti. Stroji oberejo že nad 80 % vsega pridelka. V pogledu povečanja hmeljarske proizvodnje pa je bil izvršen rebalans programa in sicer v tej smeri, da se površine hmeljišč ne bi bistveno večale, pač pa da bi na približno istih površinah (2.500 do 2.600 ha) s širitvijo naših novih — rodnejših sort in do 4.000 ton hmelja. Torej poudarek na intenziviranju proizvodnje, kar pa zaradi neperspektivne situacije ni bilo opravljeno. Obnova nasadov in premena sorte je potekala prepočasi. Starostna struktura nasadov, ki je važen element rodnosti, se je še naprej slabšala, pridelki so padali in tako se je krizna situacija še poglobljala. Površina hmeljišč se je v zadnjih dveh letih zmanjšala za 166 ha in je torej po posameznih sortah naslednja:

savinjski golding	1956 ha
atlas	203 ha
aurora	117 ha
apolon	101 ha
ahil	16 ha
	2393 ha

Od skupne površine je 67,45 % hmeljišč v družbeni lasti, 32,55 % pa v zasebnem sektorju v čvrsti kooperaciji z družbenim sektorjem. Celotna proizvodnja hmelja je torej čvrsto organizirana.

II. PROGRAM RAZVOJA

Pozitivni premiki, ki jih je v zadnjem času zaslediti pri vsesplošnih naporih za reševanje problematike hmeljarske proizvodnje, so še zlasti:

— sistem izvoznih olajšav in dodatnih stimulacij,

— materialne sigurnosti, izvirajoče iz družbenega dogovora o razvoju agroindustrijskega kompleksa Jugoslavije, v katerega je vključen tudi hmelj (razvojni cene, reeskontno kreditiranje) in

— ne nazadnje tudi porast cen hmelja na domačem in zunanjem tržišču in večje možnosti plasmaja, so zopet vzbudili zanimanje za to proizvodnjo in pripravljenost njenih nosilcev, da jo sanirajo.

Zato je v pripravah za izdelavo tega programa bila opravljena temeljita analiza in konsultacija z nosilci proizvodnje pri vseh proizvodnih obratih. Pričujoči program ima torej svojo osnovo v dejanskih možnostih in potrebah, pa tudi v pripravljenosti njegovih nosilcev, da ga izpeljejo.

a) Predvideno gibanje površin, oziroma program krčitev in obnove hmeljišč 1976 do 1980 (priloga I).

Leto	Krčitev ha	Obnova ha	V proizvodnji ha rodni	I. letnik	Skupaj
1975					2.394
1976	135,5	144,75	2.259	144	2.403
1977	170,5	214,5	2.232	215	2.447
1978	170,5	225,0	2.277	225	2.502
1979	135,7	206,5	2.367	206	2.573
1980	164,0	209,0	2.406	209	2.615

Pomeni, da bo v tem času izkrčenih 776 hektarov ostarelih nasadov in obnovljenih 998 ha nasadov, ali površina pod hmeljem povečana za 222 ha. Obseg obnove še ne bo bistveno spremenil starostne strukture nasadov, bodo pa le obnovljene površine najbolj opešanih hmeljišč. Pri obno-

vi bomo sadili prvenstveno naše nove — rodnejše sorte in objektivno je računati, da bo s temi do leta 1980 zasajeno že okrog 1.000 ha.

b) Investicijske naložbe in viri sredstev.

Največ investicijskih sredstev je sicer potrebno za obnovo nasadov. Velika sredstva pa so še tudi potrebna za nakup specialne mehanizacije in opreme, melioracije in namakanje zemljišč, modernizacije sušilnic, družbeni standard itd.

Za vsako TOZD je izdelan investicijski program za predvideno programsko obdobje, zbir investicijskih naložb v hmeljarstvu v času 1976 do 1980 pa je naslednji:

Leto	Predrač. vsota	Lastna sredstva	Posojila
1976	34.001.000	7.660.800	26.340.200
1977	39.541.000	13.668.700	25.872.300
1978	35.765.000	6.993.000	28.772.000
1979	32.910.000	6.642.000	26.468.000
1980	31.360.000	6.172.000	25.188.000
Skupaj	173.577.000	40.936.500	132.640.500

Po sklenjenem dogovoru med Kmetijsko razvojno skupnostjo Slovenije in poslovnimi bankami bodo potrebna posojila kreditirana 20 % iz združenih sredstev in 80 odstotkov iz bančnih sredstev, oziroma konstrukcija investicijskih sredstev v hmeljarstvu bo 20 : 20 : 60 %.

c) Potrebe po reprodukcijskem materialu in kritje.

Med reprodukcijskimi materiali, ki so potrebni hmeljarstvu, ni kritičnih materialov, niti ni potreben pomembnejši uvoz.

V okviru poslovne skupnosti je organizirana zadostna proizvodnja sadilnega materiala. Razen umetnih gnojil je ves ostali reprodukcijski material izdelek slovenske industrije (priloga II).

d) Pričakovani pridelek.

Zaradi večjega vključevanja novih — rodnejših sort hmelja, optimalnejše agrotehnike, delnega povečanja površin in obetajoče ponovno večje zainteresiranosti proizvajalcev za to proizvodnjo, lahko računamo na naslednji porast v hmeljarski proizvodnji :

Leto	Q/ha rodni nasadov	Pridelek ton rodni nasadi	I. letnik	Skupaj ton
1975	12,5			2.850
1976	14,0	3.162	14	3.176
1977	14,5	3.236	42	3.278
1978	15,0	3.415	50	3.465
1979	15,5	3.668	80	3.748
1980	16,0	3.850	100	3.950

e) Plasma hmelja

Ves pridelek hmelja gre v promet prek TOZD Hmezad export-import Zalec, katera je za ta posel komisionar vseh slovenskih proizvajalcev hmelja.

S prodajo ne bo težav. Že vsa zadnja leta so bile možnosti prodaje hmelja na domačem tržišču in v izvozu večje, kakor pa proizvodnja. Takšno je tudi trenutno stanje. Trgovina bi lahko že sedaj povečala plasma za približno 500 ton in ima celo težave, ker ne more v celoti zadostiti vseh kupcev, do leta 1980 pa bi potrebovala okoli 4.000 ton hmelja.

Tudi cena je v porastu. Če smo za letnik 1976 dosegli v izvozu 2,58 \$/kg, letnik 1980 že danes prodajamo po 3,10 \$/kg.

Predvideva se naslednja struktura prodaje (v tonah):

Leto	Proizvedena količina	Prodane količine v SRS	Prodane količine druge SR	izvoz
1975	2.850	120	148	2.582
1976	3.176	200	376	2.600
1977	3.278	200	400	2.678
1978	3.465	200	500	2.765
1979	3.748	200	500	3.048
1980	3.950	250	600	3.100

TOZD Hmezad Export Import začenja z izgradnjo obrata za predelavo hmelja v hmeljske pelete, kateri bo že v jeseni 1976 v pogonu. Peletiziran in vakumsko pakiran hmelj daje boljši izkoristek, ima daljšo dobo trajanja in je primernejši za skladiščenje. Zato je tako predelan hmelj vse bolj iskano blago in si bomo s to predelavo še razširili možnost plasmana našega hmelja.

f) Tehnološke in organizacijske rešitve

1. Nove sorte hmelja, ki jih na široko uvajamo v proizvodnjo, imajo znatno višji proizvodni potencial od Savinjskega golčinga in imajo zato lahko velik vpliv na dvig ha pridelka. Seveda pa je še cela vrsta drugih vplivov, ki odločajo o pridelku. Le dosledno in v optimalnih rokih opredeljeni agrotehnični ukrepi so pogoj za uspeh. To pa pomeni, da je poleg objektivnih pogojev še zlasti človek odločilen faktor za pridelek. Zato bo veljala še posebna skrb načrtnemu strokovnemu usposabljanju vseh, ki kakorkoli sodelujejo v hmeljarski proizvodnji, še zlasti pa neposredni proizvajalci.

Strokovne službe instituta za hmeljarstvo so že izdelale akcijski program neposrednih nalog v hmeljarstvu, ki gre v široko razpravo. Ta predstavlja vrsto koristnih pobud, strokovnih razlag, napotkov in prijemov.

Vsaka TOZD mora ob upoštevanju tega akcijskega programa in pa njenih kazalcev iz tega programa razvoja izdelati akcijski program razvoja svoje hmeljarske proizvodnje in tudi določiti nosilce posa-

meznih zadolžitvev. Takšen akcijski program je po sklepu IO poslovne skupnosti za hmeljarstvo pogoj za beneficirano dolgoročno in kratkoročno kreditiranje TOZD.

2. Organiziranost hmeljarjev:

— Vsi slovenski hmeljarji so organizirani v Poslovni skupnosti za hmeljarstvo Slovenije.

— Na ravni federacije so hmeljarji Slovenije in Vojvodine združeni v grupaciji za hmelj pri Zvezni gospodarski zbornici, katere član so vse TOZD, ki se ukvarjajo s proizvodnjo, predelavo in prodajo hmelja v Jugoslaviji.

— V preteklem letu je bil formiran tudi fond rizika pri izvozu hmelja, ki naj bi izravnal slaba in dobra obdobja v hmeljarski proizvodnji. Vse TOZD so prav tako članice tega fonda.

— Izvozna podjetja so podpisala še samoupravni sporazum o kriterijih in režimu pri izvozu hmelja.

— v slovenskem merilu pa je podpisan samoupravni sporazum med TOZD Hmezad Export—Import in TOZD proizvajalkami hmelja v SRS o skupni proizvodnji in prodaji hmelja, ter

— med Institutom za hmeljarstvo in TOZD proizvajalkami hmelja o pospeševalni službi in raziskovalnem delu s področja hmeljarstva in o združevanju sredstev za to.

III. NALOGE IN NJIH RAZDELITEV

1. Organizacije združenega dela bodo:

— podrobno analizirale stanje na svojih obratih, izdelale akcijski program in ga predložile v sprejem in potrditev organom upravljanja. Akcijski program bo vseboval analizo stanja in napak, predloge ukrepov in razdelitev odgovornosti za izvajanje le-teh. Tak pristop in dosledno izvajanje sprejetih sklepov v organizacijah združenega dela pomeni izvrševanje nalog iz skupnega akcijskega programa slovenskih hmeljarjev.

— utrdile organizacijo in delitev dela tako, da bodo posamezniki imeli točno določene naloge in odgovornosti, po drugi strani pa tudi možnosti, da čimveč prispevajo k izpolnitvi tega programa.

— Organizirale ustrezne tečaje in instruktazo za delavce zaposlene v hmeljarski proizvodnji.

— V TOZD za kooperacijsko proizvodnjo bodo poživile delo hmeljarskih strokovnih odborov, ki naj postanejo nosilci novih odnosov in tehnoloških rešitev v hmeljarski proizvodnji.

— Organizirale tečaje za vodje hmeljarske proizvodnje in za hmeljarje — koooperante.

— Vodjem zadružnih enot omogočile maksimalno angažiranje pri pospeševanju

hmeljsarske proizvodnje in jih za dosežene uspehe usrezno nagradile.

— Uredile notranjo delitev dela tako, da se bodo tudi v kooperacijski proizvodnji vsi tehnološki ukrepi izvajali dosledno in da ne bo prihajalo do napak zaradi subjektivnih vzrokov.

— Zadrúžne enote bodo podpirale in pospeševale proces posodabljanja tehnologije tudi v kooperacijski proizvodnji ter s tem v zvezi nujno združevanje hmeljišč in proces povečanja hmeljišč pri posameznih kooperantih, to je specializacije proizvodnje.

2. Institut za hmeljarstvo in pivovarstvo v Žalcu bo:

— zagotovil tesno povezavo med institutom in nosilci nalog tega akcijskega programa;

— nudil ustrezne tehnološke rešitve;

— nudil TOZD pomoč pri strokovnem izobraževanju kadrov;

— sam organiziral tečaje in seminarje za tehnologe in druge strokovnjake v proizvodnji;

— okrepil delovanje pospeševalne službe, da bo sposobna ob vsakem času in kraju uspešno pomagati in svetovati;

— kontroliral dosledno izvajanje tehnoloških ukrepov v posameznih TOZD in o tem poročal;

— sprejel tak program raziskovalnih in pospeševalnih nalog, ki bo omogočil čim hitreje reševanje tistih problemov, kateri lahko bistveno vplivajo na uspešno izvajanje tega srednjeročnega programa;

— pospeševano delal na uvajanju najprimernejših domačih in tujih rodnejših sort hmelja v široki proizvodnji, skladno s potrebami in zahtevami tržišča;

— posvetil čimveč pozornosti izvajanju tistih nalog in tehnoloških rešitev, ki lahko v bistveni meri vplivajo na pocenitev proizvodnje.

3. TOZD Eksport — Import:

— kot pooblaščen za skupno prodajo v SRS pridelanega hmelja bo ukrenil vse, da bo čimbolje plasiral hmelj na domačem in tujem tržišču;

— z intenzivnejšo in neposrednejšo obdelavo domačega tržišča in zunanega trga povečal prodajo slovenskega hmelja;

— za nove sorte z večjo vsebino alfa kislin dosegel doma in na tujem višjo ceno;

— pričel v letu 1976 s proizvodnjo peletizacije hmelja in tako osnovno surovino oplemenitil.

4. Poslovna skupnost za hmeljarstvo Slovenije bo:

— koordinirala delo med članicami, TOZD Hmezd Eksport Import in Institutom za hmeljarstvo v Žalcu pri izvajanju tega programa razvoja;

— skrbela za dosego ugodnejših sistematskih rešitev pri izvozu hmelja in ugodnejših pogojev pri kreditiranju naložb in hmeljsarske proizvodnje;

— zagotovila skupno prodajo vsega hmelja, pridelanega v SRS;

— s pomočjo sklada republiške raziskovalne skupnosti zagotovila zadostna sredstva za nemoteno izvajanje programa raziskovalnih in pospeševalnih nalog v hmeljarstvu.

5. Fond rizika bo:

— ustrezno ekonomskemu položaju in gibanju cen ter stroškov, vodil politiko dolgoročne stabilnosti plasmana in cen v izvozu hmelja.

6. Grupacija za hmelj pri Zvezni gospodarski zbornici bo dosledno in v največji možni meri izdajala naloge, ki jih ima po določenih sporazuma, predvsem pa bo:

— informirala pristojne organe o stanju jugoslovanskega hmeljarstva in predlagala ukrepe za izboljšanje;

— skrbela za enoten nastop na domačem in tujem tržišču ter s tem zagotovila čimboljši plasman hmelja;

— vzpostavila čim tesnejše stike s pivovarnami za skupno reševanje problema na domačem trgu.

IV. ZAKLJUČEK

Izvršilni odbor Poslovne skupnosti za hmeljarstvo Slovenije je na svoji seji dne 11. 2. 1976 ugotovil realnost izhodišče tega programa razvoja hmeljarstva za čas 1976

— 1980 in program potrdil.

Pri tem pa pripominja, da je program mogoče izvesti le v primeru, če bodo izponjeni naslednji pogoji:

1. da se za hmelj priznajo v smislu Družbenega dogovora o razvoju agroindustrijskega kompleksa Jugoslavije (1976 — 1985);

— minimalna odkupna cena v višini takojmenovane razvojne cene (proizvodna cena + povprečna akumulacija + razvojna premija);

— in reeskontno kreditiranje hmeljske proizvodnje s 25 % in zalog s 50 %.

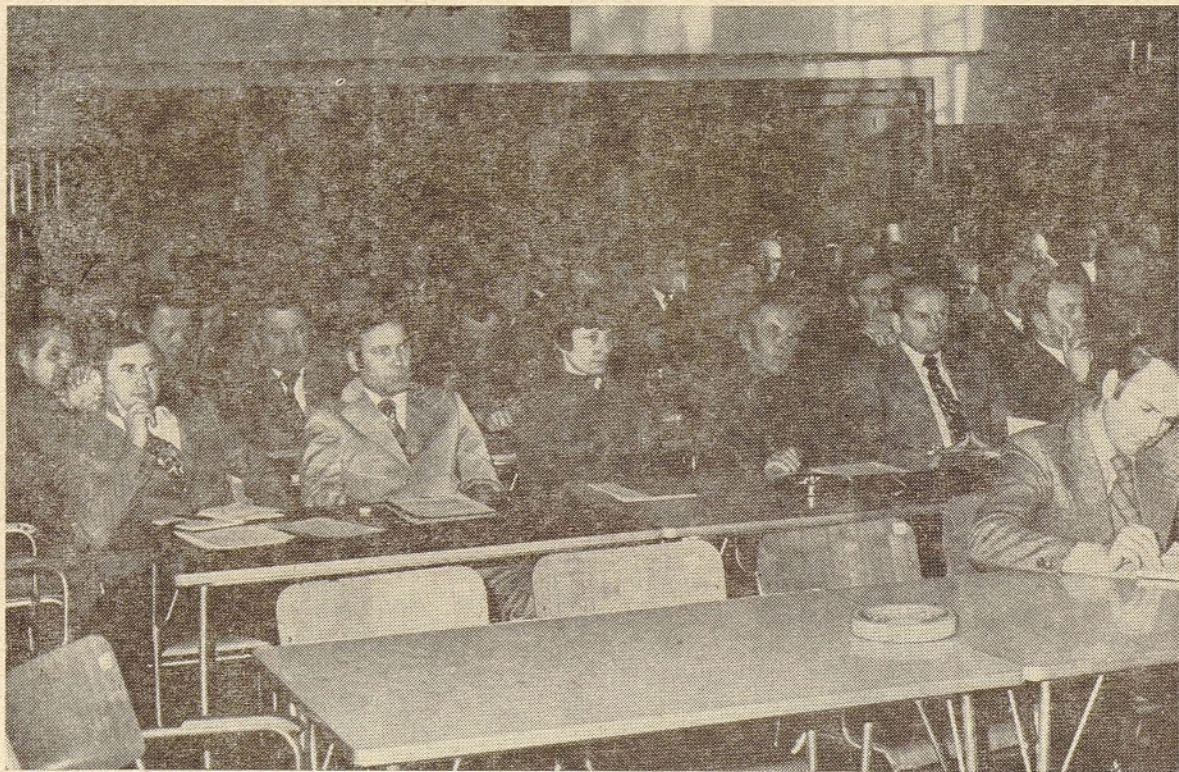
2. da se pravočasno zagotovi kreditiranje investicij po navedeni dinamiki in to v višini 80 % investicijskih sredstev.

Gospodarska organizacija	Stanje 1975	1976		1977		1978		1979		1980		Stanje 1980
		krč.	obn.	krč.	obn.	krč.	obn.	krč.	obn.	krč.	obn.	
1. KK Ptuj	130,65	9	6,5	15	13	17	11	5	15	4	4	130,15
2. SV Ormož	30,97	—	—	7	4	—	4	—	—	—	—	31,97
3. AK Maribor	28,00	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	38,00
4. KZ Ruše	16,76	—	8	—	6	—	—	5	—	—	5	30,76
5. Hmezad Radlje	78,72	6,5	—	—	6,5	—	—	—	—	—	—	76,72
6. KZ Vuzenica	33,72	3	3	4,5	—	4,5	4,5	—	4,5	—	—	33,72
7. KZ Dravograd	18,76	4	4	—	3	—	—	—	—	—	—	21,76
8. KZ Slovenj Gradec	22,20	1	—	—	3	—	4	—	—	—	—	28,20
9. KZ Prevalje	13,75	—	—	6,5	—	2,5	—	4,7	—	—	—	—
10. KZ Kozjak Rogoza	12,70	—	8,25	—	—	—	—	—	—	—	—	20,95
11. Agraria Brežice	33,00	—	—	4	—	2	4	3	4	3	4	33,00
12. KIC Grm	15,00	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	15,00
13. KZ Krka	39,15	—	—	8	—	—	5	—	5	—	—	41,15
14. KZ Mozirje	60,45	4	—	5,5	5	6,5	5,5	4	4	4	4	54,95
15. ERA Velenje — lastna	23,58	4,5	—	4	—	—	—	—	—	—	—	15,08
— kooperacija	32,00	6	—	3	—	4	—	2	—	3	—	14,00
16. Kmetijstvo Šmarje	26,00	3	3	—	7	—	7	—	—	—	—	40,00
17. KK Šentjur — lastna	18,75	—	—	5	5	3	—	—	8	—	3	26,75
— kooperacija	6,27	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2,27
18. KZ Konjice	14,00	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	11,00
19. KK Zasavje	86,41	7,5	8	3	7	4	10	2	4	10	4	92,91
20. HI Žalec	20,25	5	—	—	5	5	—	—	—	—	—	20,25
21. Kmetijstvo Žalec	891,62	30	34	60	50	80	80	90	80	100	100	875,62
22. Hmezad — kooperacija	741,10	50	70	40	100	40	80	20	80	40	80	961,10
SKUPAJ	2.393,81	135,5	144,75	170,5	214,5	170,5	225,0	135,7	206,5	164	209	2.615,31
Stanje površin		2.403		2.447		2.502		2.573		2.615		

PORABA IN NABAVA SUROVIN IN REPRODUKCIJSKEGA MATERIALA

Proizvod	Merska enota	1976				1980			
		Porab. količ.	Nabavljene količine			Porab. količ.	Nabavljene količine		
			v SR Slov.	v drugih SR	uvoženo		v SR Slov.	v drugih SR	uvoženo
PVC vrhica	kg	90.972	90.972	—	—	99.370	99.370	—	—
Mineralna gnojila	ton	3.112	200	2.912	—	3.400	400	3.000	—
Apno oz. mleti apnenec	t	1.500	1.500	—	—	1.800	1.800	—	—
Amon sulfat	t	380	—	380	—	400	—	400	—
Aretid	kg	8.000	8.000	—	—	10.000	10.000	—	—
Deherban Forte	kg	7.000	7.000	—	—	8.000	8.000	—	—
Gramoxon	kg	5.000	—	5.000	—	6.000	—	6.000	—
Brestan	kg	1.500	—	—	1.500	1.600	—	—	1.600
Antracol	kg	15.500	15.500	—	—	17.000	17.000	—	—
Cuprablau Z	kg	37.000	37.000	—	—	40.000	40.000	—	—
Folimat	kg	4.700	4.700	—	—	5.500	5.500	—	—
Ultracid	kg	7.000	7.000	—	—	7.200	7.200	—	—
Tedion	kg	8.900	8.900	—	—	9.800	9.800	—	—
Simazin	kg	5.000	5.000	—	—	5.500	5.500	—	—
Cosan	kg	5.400	5.400	—	—	9.000	9.000	—	—
Premog	t	3.250	3.250	—	—	2.500	2.500	—	—
Gorilno olje	t	687	—	—	687	1.622	—	—	1.622

BELEŽKE IN PRIPOMBE:

Hmeljarji so zaskrbljeni ugotavljali, da razmere v hmeljarstvu niso nič rožnate, in iskali možnih rešitev. Našli so jih! Če se bodo dogovorov držali prav vsi, se hmeljarjem obetajo boljši časi.